

VALTIONEUVOSTON ASETUS MERENKURKUN LUONNONSUOJELUALUEESTA

1. Tausta ja valmistelu

Asiassa on kysymys Merenkurkun alueella sijaitsevien, valtion hallinnassa olevien valtakunnallisiin suojeluohjelmiin tai Natura 2000 -verkostoon kuuluvien sekä eräiden muiden valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittujen alueiden perustamisesta luonnonsuojelulain (9/2023) 46 §:ssä tarkoitetuksi valtion muuksi luonnonsuojelualueeksi, Merenkurkun luonnonsuojelualueeksi.

Merenkurkun suojelualueen perustamista koskeva säädösvalmisteluhanke käynnistyi huhtikuussa 2020. Ympäristöministeriö kävi keskustelun Korsnäsän, Maalahden, Mustasaaren ja Vöyrin kunnanjohtajien sekä Uudenkaarlepyyn ja Vaasan kaupunginjohtajien kanssa 20.4.2020 ennen säädösvalmistelun aloittamista.

Ympäristöministeriö ja Metsähallituksen luontopalvelut kuulivat eri intressiryhmiä, maakunnanliittoa sekä alueen kuntia ja kaupungeja huhti-kesäkuussa 2021 ja järjestivät Merenkurkun luonnonsuojelualueen valmistelua koskevat yleisötilaisuudet kesäkuussa 2022.

Ympäristöministeriö toteutti Merenkurkun suojelualueen perustamiseen liittyen ristiriitojen sovitteluhankkeen syksyn 2023 ja talven 2024 aikana. Ulkopuolisen toimijan toteuttamassa hankkeessa haastateltiin 40 alueen toimijaa ja ympäristöhallinnon edustajaa ja laadittiin raporttiluonnos, jota käsiteltiin marraskuussa 2023 haastatteluille järjestetyssä työpajassa. Raportti julkaistiin joulukuussa 2023. Kevään 2024 aikana pienryhmätyöskentelyn pohjalta hankkeessa laadittiin ehdotuksen tiekartaksi siitä, miten ongelmanratkaisussa ja yhteistyön rakentamisessa voitaisiin edetä. Ehdotuksen keskeiset elementit ovat Merenkurkun luonnonsuojelun yhteishallinnan mallin luominen, Merenkurkun luonnonsuojelualueen valmistelun jatkaminen ja yhteisesti jaetun tietopohjan ja yhteistyökapasiteetin kasvattaminen.

Ympäristöministeriö asetti 25.6.2024 Merenkurkun suojelualueen perustamisen säädösvalmisteluun kuntien edustajista koostuvan työryhmän ajalle 1.7.2024–28.2.2025 ja toiminta-aikaa jatkettiin 31.3.2025 asti. Työryhmän puheenjohtajana toimii Vöyrin kunnanjohtaja Jan Finne ja jäseninä ovat edustajat kaikista kunnista ja kaupungeista, joiden alueelle suojelualue sijoittuisi eli Christina Båssar, varajäsenenään Jan-Erik Ravals (Korsnäs), Markus Norrback varajäsenenään Jenny Malmsten (Maalahti), Rurik Ahlberg varajäsenenään Catarina Simons (Mustasaari), Thomas Björk varajäsenenään Anna Käcko-Englund (Uusikaarlepyy), Laura Lahti varajäsenenään Jonas Hjort (Vaasa) ja Anna Bertills varajäsenenään Kjell Heir (Vöyri). Työryhmä järjestäytyi 14.8.2024 ja kokoontui yhteensä 17 kertaa (23.8.2024, 18.9.2024, 29.10.2024, 15.11.2024, 28.11.2024, 16.12.2024, 8.-9.1.2025, 22.1.2025, 5.2.2025, 10.2.2025, 14.2.2025, 18.2.2025, 10.3.2025, 13.3.2025, 18.3.2025 ja 25.3.2025). Työryhmä kuuli työn aikana asiantuntijoina Jonas Aspholmia (kaavoituspäällikkö, Mustasaari), Ralf Wistbackaa (Ostrobotnia Australis yhdistys), Hilja Palviaista (toteutusvastaava, Metsähallitus), Annika Harjula-Eriksson (rakennustutkija, Pohjanmaan museo), Antti Belowia (suojelubiologi, Metsähallitus), Marina Nyqvistiä (Österbottens Fiskarförbund) ja Stefan Pellasta (riistapäällikkö, Suomen riistakeskus). Puheenjohtaja ja asiantuntijasihteerit tapasivat puolustusministeriön Sami Heikkilä ja puolustusvoimien edustajat Juhani Lantto ja Terhi Svanström 2.12.2024. Työryhmä laati ehdotuksen valtioneuvoston asetukseksi ja asetusta koskevaksi muistioksi.

Asetuksen valmistelua tehneen työryhmän kanssa saman aikaisesti työskenteli erityisesti alueen yhteishallinnan ja yhteistoiminnan toteutusta ja sen organisoimista pohtinut työryhmä, jota johti Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ryhmäpäällikkö Vincent Westberg ja jäseninä olivat

edustajia seuraavista tahoista: Björköby delägarlag, Maxmo skärgårds samfällighet, Söderuddens fiskargille, Sundom delägarlag, Molpe bys samfälligheter, Bergö skifteslag, Korsnäs bys samfällighet, Gerby skifteslag, Norra och Södra Vallgrunds delägarlag, Intresseföreningen för en levande skärgård, Ostrobothnia australis rf, Merenkurkun lintutieteellinen yhdistys ry, Vaasan ympäristöseura ry, Österbottens fiskarförbund ja Pohjanmaan liitto. Työryhmän tukena on toiminut konsulttitoimisto Akordi. Työryhmä kuuli työn aikana asiantuntijoita Suomen riistakeskuksesta, Pohjanmaan museolta, Suomen ympäristökeskuksesta, Metsähallituksesta ja Mustasaaren kunnasta. Työryhmä kokoontui yhteensä 14 kertaa (22.8.2024, 23.8.2024, 4.9.2024, 18.9.2024, 16.10.2024, 23.10.2024, 8.11.2024, 9.12.2024, 15.1.2025, 5.2.2025, 10.2.2025, 7.3.2025, 13.3.2025 ja 20.3.2025).

2. Luonnonsuojelualue ja sen tarkoitus

2.1. Yleistä

Merenkurkun suojelualueen perustamisen tarkoituksena on Merenkurkun ainutlaatuisen nopean maannousun muodostaman saaristokokonaisuuden, alueen vedenalaisten ja maaluontotyyppien sekä eliölajien, erityisesti lintulajien ja niiden elinympäristöjen suojeleminen sekä saaristokulttuurin muodostaman kulttuurimaiseman suojeleminen ja siihen liittyvien perinteisten luonnonkäyttötapojen turvaaminen.

Merenkurkun saariston geomorfologisia erityispiirteitä ovat De Geer -moreenit, jotka muodostavat laajoja harjanteiden kenttiä. Maankohoaminen on nopeaa, noin 9 mm vuodessa, ja saariston maa-ala kasvaa vuosittain noin 100 hehtaarilla. Geomorfologinen pienpiirteisyys ja nopea maankohoaminen luovat yhdessä puitteet ainutlaatuisille biologisille ja ekologisille prosesseille. Saariston eläimistöön kuuluu pesiviä ja levähtäviä saaristolintuja, kuten uhanalainen selkälokki ja lapasotka, sekä nisäkkäitä kuten saukko ja harmaahylje. Kalakanta on rikas, ja alueella on tärkeitä kutupaikkoja. Luontotyypeistä hyvin edustettuja ovat mm. primaarisuksessiovaiheiden luonnonmetsät, flada- ja kluuvijärviketjut ja suojaisat näkinpartaispohjat. Laidunnus ja kalastus ovat muovanneet saariston luontoa. Perustettava luonnonsuojelualue koostuu monista osa-alueista, jotka täydentävät toisiaan mosaiikkimaisesti.

Alue palvelee myös opetustarkoitusta sekä omatoimista retkeilyä, luonnon harrastusta ja tutkimusta. Alueen perustaminen tukee myös luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä kuten luontomatkailua, jokaisen oikeuksin tapahtuvaa marjastusta ja sienestystä, kalastuslainsäädännön mukaista kalastusta sekä myös paikallista metsästystä.

Alueen erityispiirteenä on jatkuvasti maankohoamisesta johtuen muuttuva luonnonympäristö, jossa ihmiset elävät ja saavat toimeentulonsa. Ympäristön jatkuva muutos vaikuttaa elinkeinojen harjoittamiseen ja alueella liikkumiseen sekä luontotyypeihin ja elinympäristöihin. Mantereella sijaitsee nykyisin viljelyalueita ja yhdyskunnan rakenteita alueilla, jotka 100–200 vuotta sitten olivat täysin veden alla.

Alueen toinen erityispiirre on, että meren rannikkoa lähellä olevat vesialueet ovat lukuisten osakaskuntien omistuksessa. Osakaskunnat ovat erikokoisia. Alueen vesi- ja maa-alueiden kiinteistörajat vaihtelevat alueen saaristokyltien välillä ja osalla osakaskunnista on pienempi osuus alueen vesialueista. Yhteistä on kuitenkin, että omistussuhteista huolimatta saariston asukkaat kokevat vahvan oikeuden käyttää aluetta ja huolehtia siitä. Yksityisomistuksessa olevien alueiden osalta luonnonsuojeluohjelmien ja Natura 2000 -verkoston suojelu on pääosin jo toteutettu perustamalla yksityisiä luonnonsuojelualueita (taulukko 1).

Alueen kiinteistörakenne on erityisluonteinen, sillä kiinteistöt ovat mereen nähden kapeita ja pitkiä. Kiinteistöomistus on myös hyvin pirstaleista. Kun osa maa-alueella sijaitsevista kiinteistöistä on jo perustettu yksityisiksi luonnonsuojelualueiksi, nyt perustettavat valtion omistuksessa olevat kiinteistöt muodostavat niiden kanssa vuorottaisen, lähes mosaiikkimaisen rakenteen. Tämän kiinteistörakenteen johdosta maa-alueilla on myös yksityisiä, ei suojeltuja alueita, joiden käyttötarpeet on tarpeen sovittaa yhteen perustettavan suojelualan rauhoitussäännösten kanssa. Tällä asetuksella ei rajoiteta maankäyttöä, metsästystä taikka rakentamista luonnonsuojelualan ulkopuolella, missä kiinteistöjen käyttö ja kehittäminen on mahdollista myös tulevaisuudessa luonnonsuojelualan rauhoitussäännöksistä riippumatta.

Taulukko 1. Natura 2000 -verkoston suojelun ja valtion luonnonsuojeluohjelmien toteutus yksityisinä luonnonsuojelualueina Merenkurkussa.

Natura 2000 - alue	Pinta-ala yksityisellä luonnonsuojelualueella (ha)		Suojeluohjelma-alue	Pinta-ala yksityisellä luonnonsuojelualueella (ha)	
	Maa-alue (ha)	Vesialue (ha)		Maa-alue (ha)	Vesialue (ha)
Merenkurkun saaristo FI0800130 (SPA ja SAC)	8157	71205	LVO100212 Halsönin lahdet	161	312
			LVO100220 Finnvekan-Rudskärarfjärden	156	196
			RSO100060 Mikkeliinsaarten saaristo	237	1989
			RSO100059 Merenkurkun saaristo	2342	9389
			RSO100058 Halsön-Rönnskären-Norrskär	1701	23702
			RSO100057 Torgrundin saaristo	603	6888

Tällä asetuksella perustetaan Merenkurkun luonnonsuojelualue, jonka pinta-ala on noin 64589 hehtaaria, josta 2863 hehtaaria on maa-aluetta ja 61726 hehtaaria vesialuetta, ja siitä sisävesialuetta 35 hehtaaria.

2.2. Merenkurkun alueen luonnonsuojelliset perusteet

Mustasaareen, Vaasaan, Maalahteen, Vöyrille, Korsnäsiin ja Uuteenkaarlepyyhyn perustettavaan Merenkurkun luonnonsuojelualueeseen sisältyy noin 2863 hehtaaria maata ja 61726 hehtaaria vettä. Alueet ovat kokonaisuudessaan valtion omistuksessa. Mustasaaren kunnan alueella sijaitseva Ritgrundin majakkasaari ei sisälly suojelualueeseen, koska sen omistajuudesta on meneillään Maanmittauslaitoksessa selvitys. Mikäli saari kuuluu valtion omistukseen, se liitetään perustettavaan luonnonsuojelualueeseen myöhemmässä vaiheessa kiinteistötoimituksella.

Alueiden varaamisesta luonnonsuojeluun on päätetty osana valtioneuvoston hyväksymiä kansallisia suojeluohjelmia ja Natura 2000 -verkostoa. Luonnonsuojelualueeseen sisältyviä alueita kuuluu Natura 2000-alueisiin Merenkurkun saaristo (FI0800130, SAC/SPA) ja Ängesholmen (FI0800160, SAC) sekä valtioneuvoston päätöksellä 4.8.1989 hyväksyttyyn Mikkeliinsaarten saariryhmän suojelupäätökseen, 20.12.1990 hyväksyttyyn rantojensuojeluohjelmaan sekä 3.6.1981 hyväksyttyyn lintuvesiensuojeluohjelmaan.

Rantojensuojeluohjelman ja sitä edeltäneen Mikkeliinsaarten suojelupäätöksen tavoitteena on säilyttää alueet ”luonnon mukaisina ja rakentamattomina perustamalla niille luonnonsuojelualueita” ja siten pysäyttää Suomen kansainvälisesti ainutlaatuihin meri- ja järvirantoihin kohdistuneen rakennuspaineen aiheuttama rantaelinympäristöjen heikentymiskehitys. Taustalla oli Euroopan Neuvoston ympäristöministeriöiden vuonna

1984 pidetyn kokouksen julkilausuma, jossa vedottiin Euroopan Neuvoston jäsenmaihiin, että ne inventoisivat tärkeät ranta-alueensa ja pyrkisivät järjestämään niiden suojelun muun muassa lainsäädäntöä kehittämällä (4th European Ministerial Conference on the Environment, Resolution No. 1) sekä taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) Suomen ympäristöpolitiikkaa selvittäneen raportin (Environmental Policies in Finland, OECD 1988) ehdotukset toimiksi Suomen ranta-alueiden suojelemiseksi rakentamiselta. Lintuvesien suojeluohjelman tavoitteena on myös alueiden "säilyttäminen mahdollisimman luonnonvaraisina" ja erityisesti tarvittaessa estää "alueiden luonnontilaa ja suojelutavoitteita merkittävästi heikentävät toimenpiteet, kuten kuivattaminen, säännöstely ja muut vesirakennushankkeet" sekä muodostaa kustakin alueesta "luonnonsuojelulain mukainen suojelualue".

Jäljempänä todetaan osa-aluekohtaisesti Natura 2000 -alueen suojelutavoitteena olevat luonnonarvot, jotka täydentävät valtioneuvoston luonnonsuojelupäätöksiin ja -ohjelmiin liittyviä tavoitteita. Merenkurkun saariston Natura -alueen suojelun toteutustapana on aluetta koskevan tietolomakkeen mukaan luonnonsuojelulaki, rakennuslaki (nykyisin alueidenkäyttölaki ja rakentamislaki) ja vesilaki seuraavasti: Alueen kansainvälisesti merkittävien suojeluarvojen turvaamiseksi pääosa maa-alueesta on tarkoitus muodostaa luonnonsuojelulain mukaiseksi luonnonsuojelualueeksi. Tavoitteena on säilyttää nämä alueet mahdollisimman luonnonmukaisesti kehittyvinä näytteinä saariston luontotyypeistä. Myös luontotyyppien ja erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkojen suojelua koskevia luonnonsuojelulain säännöksiä voidaan soveltaa joillakin rajoitetuilla alueilla. Suojelutavoitteiden saavuttamista voidaan tukea maankäyttö- ja rakennuslain ja vesilain keinoin. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että alueen suojelutavoitteet sisällytetään rantayleiskaavoihin ja että uudet rakennuspaikat osoitetaan mahdollisuuksien mukaan Natura-alueen ulkopuolelle. Vahvistetuilla yleiskaava-alueilla suojelun toteuttamisessa sovelletaan kaavan maankäyttöratkaisuja. Pääosalla vesialueista tärkeimpänä suojelutavoitteena on vesien pilaantumisen ehkäiseminen ja suojeluarvot voidaan turvata vesilain keinoin. Alueella olevien loma-asuntojen käyttö voi suojelutavoitteiden estämättä jatkua entiseen tapaan. Suojelutavoitteet eivät rajoita alueella olevien virallisten väylien ja pienveneväylien kunnossapitoa vesilain säännösten mukaisesti. Alueen suojelutavoitteiden ja muiden tarpeiden yhteensovittamiseksi ainakin osalle aluetta on tarkoituksenmukaista tehdä yksityiskohtainen hoito- ja käyttösuunnitelma yhdessä maanomistajien ja eri intressitahojen kanssa.

Valtaosa nyt perustettavaksi ehdotetuista alueista on varattu luonnonsuojelutarkoituksiin Pohjanmaan maakuntahallituksen 16.12.2024 hyväksymässä Pohjanmaan maakuntakaavassa 2050. Alueet on varattu luonnonsuojelutarkoituksiin myös alueen kuntien ja kaupunkien voimassa olevissa rantayleiskaavoissa.

Taulukko 2. Valtioneuvoston asetuksella perustettavan alueen pinta-alat ja jakautuminen Natura 2000 -verkostoon ja kansallisiin suojeluohjelmiin tai -päätöksiin.

Nimi	Pinta-ala (ha)	Maa-alue (ha)	Vesialue (ha)	Natura 2000-Verkosto (tunnus ja tyyppi (SAC/SPA))	Natura 2000 Pinta-ala	Kansallinen suojeluohjelma-tai päätös	Ohjelma-pinta-ala (ha)	METSO-pinta-ala (ha)	Muu pinta-ala (ha)*
Merenkurkun luonnonsuojelualue	64591,5	2 865,4	61 726,1	FI0800160, SAC FI0800130, SPA, SAC	54,1 ha 39056,5 ha	LVO100212	38,6	70,5	5886,1
						LVO100220	26,7		
						RSO100060	4428,2		
						RSO100059	5576,4		
						RSO100058	39117,5		
						RSO100057	1012,2		

*"Muu pinta-ala" muodostuu valtiolle siirtyneistä YSA-alueista (5841,7 ha) ja muista luonnonsuojeluohjelmien ulkopuolisista alueista (44,4 ha).

Natura 2000 -verkostoon kuuluvasta Merenkurkun saaristosta on perustettu 79362 hehtaaria yksityisiksi luonnonsuojelualueiksi, mistä 8157 hehtaaria on maa-aluetta ja 71205 hehtaaria on vesialuetta.

Natura 2000 -alue on suurelta osin päällekkäinen valtioneuvoston hyväksymien luonnonsuojeluohjelma-alueiden kanssa. Yksityisistä luonnonsuojelualueista luonnonsuojeluohjelmiin sisältyy seuraavassa taulukossa yksilöidysti yhteensä 47676 hehtaaria, mistä 5200 hehtaaria on maata ja 42476 hehtaaria on vesialuetta. Perustettava luonnonsuojelualue lomittuu edellä kuvatuista maanomistusoloista johtuen aiemmin perustettuihin yksityisiin luonnonsuojelualueisiin ja yhdessä ne muodostavat Suomessa poikkeuksellisen laajan, yhtenäisen kokonaisuuden.

Perustettava luonnonsuojelualue edustaa erinomaisesti niin vedenalaista kuin sen päällistäkin meriluontoa sekä kulttuuriperintöä. Alue täydentää koko rannikon ja erityisesti Pohjanlahden ja Perämeren merellisten eliöyhteisöjen ja saaristolinnuston suojelua ja luonnonsuojelualueiden verkostoa. Suomin allekirjoittanut UNESCO:n yleissopimuksen maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta vuodelta 1972 (SopS 17/1987) ja sitoutunut sen mukaisiin velvollisuuksiin. Suomen tämän hetken ainoa luonnonperintökohde Unescon maailmanperintöluettelossa on Merenkurkun saaristo, joka lisättiin maailmanperintöluetteloon vuonna 2006. Se muodostaa Ruotsin Korkearannikon kanssa kahden valtion yhteisen maailmanperintökohteen, jossa erityispiirteenä on maankohoaminen. Maailmanperintökohteen hallinto on osoitettu Metsähallitukselle.

2.3. Yleistä

Merenkurkun saariston geomorfologinen erityispiirre ovat erilaiset jääkauteiset moreenikerrostumat, esimerkiksi jääkauden päättymiseen liittyvät De Geer -moreenit, jotka aikaansaavat laajoja yhdensuuntaisia matalien ja pitkänomaisten harjanteiden kenttiä. Muodostumat ovat Suomen edustavimpia ja vastaavia esiintyy vain harvoissa paikoissa koko maailmassa. Erityisen selvästi muodostumat ovat nähtävissä Uddenin länsipuolella sekä Svedjehamnin ja Lappörarnan välisellä alueella.

Merenkurkussa maankohoaminen on nopeaa, noin 9 millimetriä vuodessa. Loivilla rannoilla paljastuu jatkuvasti uutta maata. Tämän seurauksena Merenkurkun saariston maa-ala kasvaa vuosittain noin sadalla hehtaarilla. Yhden ihmiselämän aikana on mahdollista nähdä laajojen lahtien nopeasti pienenevän ja kuroutuvan irti merestä samanaikaisesti, kun lukuisat moreenikumpareet nousevat vedestä ja saaristojärvet muuttuvat suomaiksi. Geomorfologinen pienpiirteisyys ja maankohoaminen luovat yhdessä puitteet ainutlaatuisille biologisille ja ekologisille prosesseille. Niiden tuloksena on rakenteeltaan mosaiikkimainen luonto. Vedenpinnan alla levävyöhykkeet kolonisoivat jatkuvasti syvyyksistä nousevaa merenpohjaa samalla kun rantakasvillisuus valloittaa merestä nousevaa maata (primäärisukcessio).

Björkögrundenilla, Lappörarnalla ja Slåttskäretillä maaston muotoja hallitsevat lisäksi korkeammat ja leveämmät itä-länsi-suuntaiset, kaarevat ja mutkaiset juomumoreeniharjanteet. Veden voimakas virtaus, vedenkorkeuden suuri vaihtelu ja vaikeat jääolot ovat tyypillisiä Merenkurkun hydrologialle. Veden laatu on säilynyt hyvänä suotuisien virtausolojen ansiosta.

Merenkurkun erittäin monipuolista eläimistöä hallitsevat pesivät ja levähtävät saaristolinnut. Alueella pesii noin 20 000–25 000 saaristolintuparia. Mukana on useita erittäin uhanalaisia lajeja, mm. selkälokki, lapasotka ja karikukko. Suurin osa lapasotkan Suomen kannasta pesii Merenkurkussa. Nisäkkäistä merkillepantavimpia ovat saukko, itämerennorppa sekä harmaahylje, jonka yksilömäärä nousee satoihin. Myös kalakanta on ympäröiviä merialueita rikkaampaa. Fladat ja umpeen kasvavat, suojaosat ruovikkosalmet muodostavat tärkeitä kutupaikkoja kaloille ja pesäpaikkoja linnuille. Saaristo on esimerkiksi siian keskeistä lisääntymisaluetta.

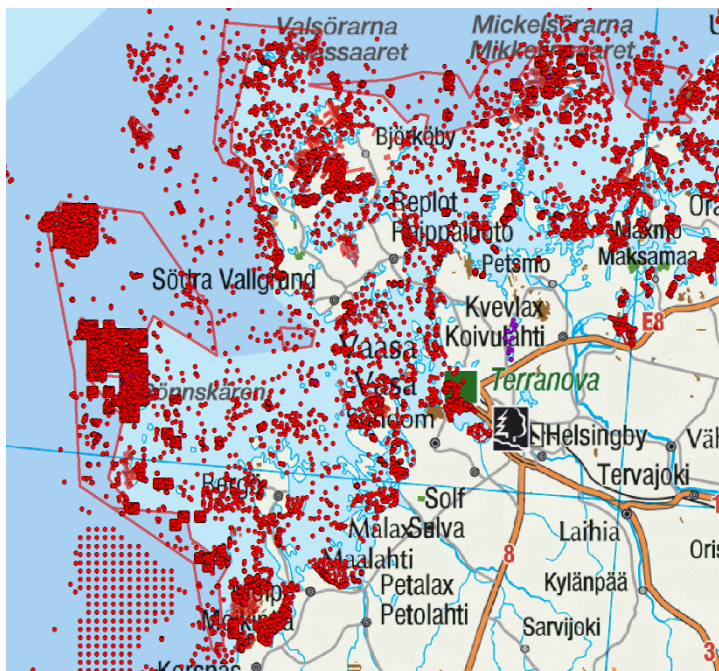
Luontotyypeistä ovat hyvin edustettuina etenkin maankohoamisrannikon primaarisukessiovaiheiden luonnonmetsät edustavista rantaluhdist ja harmaaleppä- tai koivuvaltaisista rantalehdoista ikääntyviin kuusikoihin. Myös linnuille tärkeitä matalia rantaniittyjä esiintyy paikoin laajalti. Meriluontotyypeistä alueelle tyypillisiä ovat mm. suojaosat näkinpartaispohjat ja riutat.

Laidunnus on muovannut saariston luontoa, mikä näkyy niin niittyjen määrässä kuin metsien ja puuston rakenteessakin. Kalastus on ollut alueella tärkeä elinkeino, ja kalastukseen liittyviä arkeologisia kohteita sekä rakennuskantaa on saaristossa yhä runsaasti. Kalastuspaikkojen rakennuskanta muodostaa tärkeän osan alueen kulttuuriperinnöstä.

Merenkurkun perustettava luonnonsuojelualue koostuu monista osa-alueista sisä-, keski- ja ulkosaaristossa. Merenkurkku edustaa laajaa kirjoa luontotyypejä mannerrannan metsistä merivvyöhykkeen uloimmille luodoille. Huomattava osa valtion maa-alueista on erillisiä palstoja Merenkurkun isoimmilla saarilla; Västerö, Villskär, Stora Källskäret, Märaskär, Raippaluoto, Björkö, Lappören, Slåttskär-Rönnskär ja Halsön. Norrskärin saaristoryhmä ja Jöusan kuuluvat lähes kokonaisuudessaan perustettavaan luonnonsuojelualueeseen. Muita tärkeitä osa-alueita, jotka osittain kuuluvat luonnonsuojelualueeseen, ovat Rönnskäretin saaristo ja Torgrundin saaristo. Merenkurkun saaristossa yksityismaiden luonnonsuojelualueet ja perustettava valtion maiden luonnonsuojelualue täydentävät mosaiikkimaisesti toisiaan.

2.4. Luontotyypit

Merenkurkun alueella tavataan yhteensä 26 luontodirektiivin liitteessä I mainittua luontotyyppiä, joista 21 luontotyyppiä tavataan perustettavalla valtion luonnonsuojelualueella. Kaikkiin luontotyypeihin vaikuttaa alueen voimakas maankohoaminen. Erityisen edustavat ovat flada- ja kluuvijärviketjut (rannikon laguunit, 1150) sekä primäärimetsät (maankohoamisrannikon primäärisukessiovaiheiden luonnontilaiset metsät, 9030). Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelman (Velmu) kartoitusten ansiosta tiedetään myös, että Merenkurkun vedenalainen luonto on hyvin hienopiirteinen ja mosaiikkimainen johtuen mm. laajoista matalista alueista ja vaihtelevasta pohjasedimentistä. Alueelta on esimerkiksi löytynyt paljon vaarantunutta (VU) luontotyyppiä suojaosat näkinpartaispohjat. Luontotyyppien osalta kuviokohtaiset maaluontotiedot ovat tallennettu Suojelualueiden kuviotietojärjestelmään (SAKTI). Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelman (ns. Velmu-hanke) tulokset on tallennettu Lajitietokeskuksen laji.fi -palveluun sekä Velmun omaan karttapalveluun ja Laji-GIS -tietokantaan.

Kuva 1. Merenkurkun alueella kartoitetut pisteet vuodesta 2006 alkaen. Kun meriympäristö muuttuu, pisteiden kartoitus vanhenee 20 vuodessa ja jatkuva päivitys on tarpeen.

Kuivan maan primäärisukcession lisäksi toinen sukcessioketju etenee merenlahdista fladojen ja kluuvien kautta makeanveden kluuvijärviin. Tämä kehitys näkyy erityisesti loivilla ranta-alueilla. Esimerkiksi Halsön saaren länsiosassa on kehittymässä merestä irti kuroutuvien lahtien muodostama sokkelo, jossa on nähtävissä flada-glo -kehityksen eri vaiheita suppealla alueella. Tämä geomorfologinen kehitys on yhteydessä biologisiin muutoksiin, ja jokaisella vaiheella on oma luonteenomainen kasvillisuutensa. Merenkurkun saariston mosaiikkimainen ja tasainen topografia mahdollistaa myös useiden pikkujärvien ja kosteikkojen syntymisen. Suurin osa järvistä on niukkaravinteisia. Soita muodostuu jatkuvasti lahtien ja järvien umpeen kasvamisen sekä metsämaiden soistumisen myötä. Rehevät lehtipuuvaltaiset korvet ja luhdet sekä vaihettumissuot ovat tavallisimpia suotyyppejä.

Kotitarvepuunoton ja laidunnuksen jäljet näkyvät selvästi alueen metsissä. Silti alueelta voidaan löytää myös koskemattomia primäärisukcessiometsiä, joiden kehitys Merenkurkussa yleensä alkaa leppämetsästä ja päättyy vanhaan kuusimetsään. Koivua ja haapaa esiintyy runsaasti osin ihmisen perinteisen metsänkäytön vaikutuksesta. Edustavia koivuvaltaisia metsiä löytyy mm. Maalahden ulkosaaristossa Bergögaddarnilla. Lähes yhtenäinen harmaaleppävyöhyke on Merenkurkun saariston rannoille tunnusomainen. Metsissä on runsaasti lahoavaa puuta, joka yleensä puuttuu lähes täysin talousmetsistä. Runsaan lahoppuuston ansiosta alueella elää harvinaisia ja uhanalaisia lajeja. Hyvänä esimerkkinä ovat Lappörenin ja Slättskäretin saarten metsät, josta löytyvät kaikki Suomessa pesivät tikkalajit, mukaan lukien valkoselkätikka. Mänty esiintyy istutustaimikossa, etupäässä Mikkelsaarella, ja muilla alueilla satunnaisesti. Luonnonsuojelualueeseen kuuluvat taimikot ja nuoret kasvatusmetsät saavat jatkossa kehittyä vapaasti, mutta ennallistamistoimenpiteillä voidaan nopeuttaa niiden luonnonmukaista kehitystä.

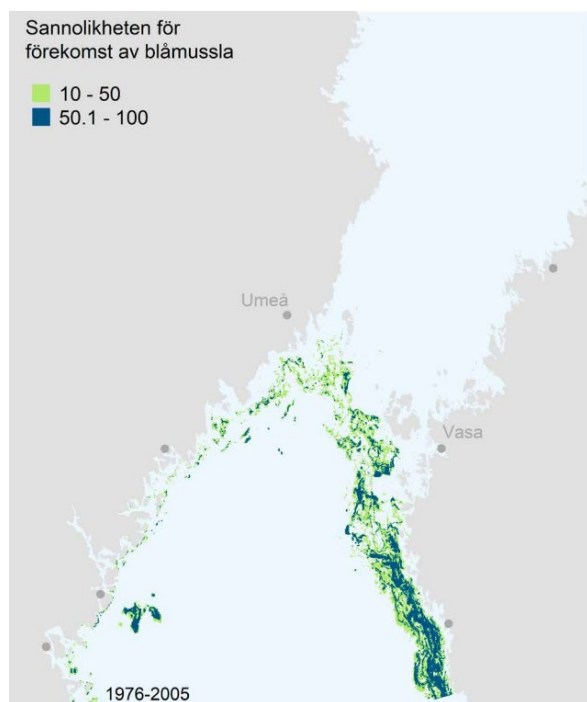
Merenkurkun moreenirannat ovat kivisiä ja lohkaraisia. Sora- ja hiekkarannat ovat harvinaisia, edustavimmat rannat sijaitsevat Norrskärin alueella. Luonnonsuojelualueen mereisin osa on Norrskärin saaristo ja

Utgrynnan-Storkallan Merenkurkun äärellä. Siihen kuuluu ryhmä hiekka-, somerikko- ja lohkarepiteisiä saaria ympäröivine karikkoineen. Kasvillisuus on niukkaa ja nummimaisema on alueelle tunnusomaista.

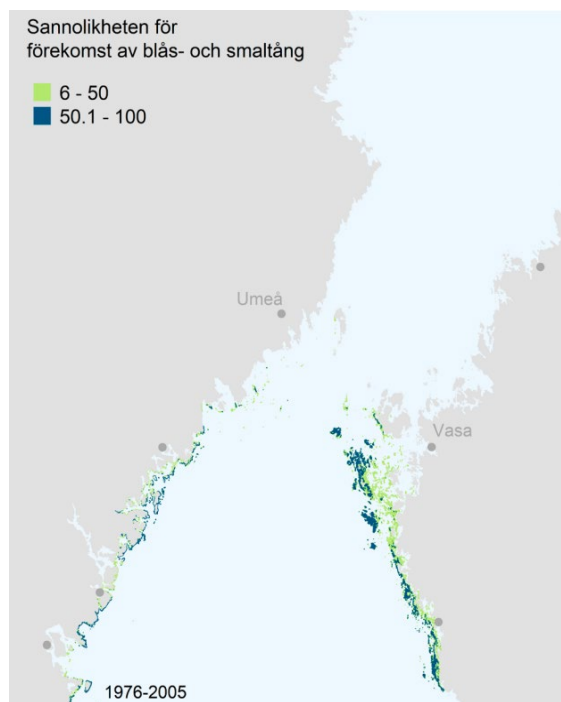
2.5. Vedenalaiset luontoarvot

Merenkurkun saaristo on matala ja tuottoisa merialue ympäröiviin alueisiin verrattuna. Lajistoon kuuluu sekä makeanveden lajeja että merellisiä lajeja, koska suolapitoisuus vähenee Merenkurkussa 5–6 promillesta 3–4 promilleen lyhyellä matkalla siirryttäessä etelästä pohjoiseen.

Merelliset lajit, kuten sinisimpukka (*Mytilus trossulus*), rakkohauru (*Fucus vesiculosus*), itämerenhauru (*Fucus radicans*), merirokko (*Amphibalanus improvisus*) ja haarukkalevä (*Furcellaria lumbricalis*) elävät Merenkurkussa levinneisyysalueensa äärirajalla. Ne edustavat lajien paikallisesti sopeutuneita muotoja, joilla voi olla ratkaiseva merkitys lajin geneettiselle vaihtelulle. Esimerkiksi itämerenhauru on kotoperäinen laji Itämerelle ja se löydettiin ensimmäisenä juuri Merenkurkusta. Jotkut merkittävimmistä vesiekosysteemien lajeista ovat jääkaudenaikaisia jäänteitä Vienen mereltä kuten kilkki (*Saduria entomon*) ja valkokatka (*Monoporeia affinis*). Muita eteläisiä kasvi- ja eläinlajeja, joiden pohjoinen levinneisyysraja on Merenkurkussa, ovat mm. merinäkinruoko (*Ruppia maritima*) ja itämerensimpukka (*Macoma balthica*).

Kuva 2. Sinisimpukan (blåmussla) esiintymistodennäköisyys. EConnect -projekti.

Kuva 3. Rakkohaurun (blåstång) ja itämerenhaurun (småltång) esiintymistodennäköisyys. EConnect -projekti.

Merenkurkun alue on monelle kalalajille tärkeä kutupaikka ja poikasten kasvupaikka. Paikalliset siikamuodot kutevat syksyisin Merenkurkun saariston puhtailla sora- ja hiekkapohjilla. Sokkeloiset saaristoalueet sekä matalat fladat ovat elintärkeitä poikastuottoalueita muun muassa ahvenelle, särjelle ja hauelle. Erityisesti ulkosaariston kylmissä vesissä nämä lämpimät lahdet ovat arvokkaita kutupaikkoja, jotka on tärkeää säilyttää ne koskemattomina niiden turvaamiseksi. Luontodirektiivin IV liitteen kalalajeista alueella esiintyy vaellussiika (*Coregonus lavaretus f. lavaretus*), planktonsiika (*Coregonus lavaretus f. pallasi*), harjus (*Thymallus*

thymallus) ja lohi (*Salmo salar*). Lisäksi Merenkurkun saaristossa tiedetään esiintyvän Suomessa erittäin uhanalainen (EN) taimen (*Salmo trutta*) ja äärimmäisen uhanalainen (CR) ankerias (*Anguilla anguilla*). Äärimmäisen uhanalainen meressä kuteva harjus (*Thymallus thymallus*), on aiemmin esiintynyt runsaasti Mikkelin Saarilla, Rödhällöman ja Valassaarien alueilla. Laji kutee matalilla kivipohjilla (alle 0,5 metrin syvyydessä) ja on todennäköisesti kärsinyt mm. rehevöitymisestä ja kalastuksesta, sillä lajin kutu on hyvin paikallista.

2.6. Linnusto

Merenkurkun rikkonainen, monimuotoinen ja laaja saaristo tarjoaa erinomaisen elinympäristön linnuille ja siellä tavataan säännöllisesti noin 40 lintudirektiivin liitteessä I mainittua lajia, joista suuri osa on uhanalaisia. Itämeren kapeimmassa osassa sijaitseva Merenkurkku sijoittuu merkittävälle pohjoiseen suuntautuvalla lintujen muuttoväylälle. Linnut siirtyvät Merenkurkun kautta kohti Kölivuoristossa, Jäämerellä ja Siperian tundralla sijaitsevia pesimäseutuja.

Merenkurkun alueella on tehty runsaasti lintuinventointeja, joten alueella pesivä ja alueen läpi muuttava linnusto tunnetaan hyvin. Metsähallitus teki alueella kattavat lintulaskennat vuosina 2005 ja 2010 LIFE-hankkeessa. Merenkurkun lintutieteellinen yhdistys on tehnyt laajat laskennat alueella vuosina 2016–2017. Metsähallitus on tehnyt laskennat Rönnskärillä ja Norrskärillä vuonna 2020 ja Norrskärillä uudelleen 2023 sekä Maalahden Storskäretin alueella vuonna 2024. Ostrobothnia Australis -yhdistyksen ylläpitämällä Valassaarten biologisella asemalla lintulaskennat tehdään kolmen vuoden välein, ja uusin laskenta on tehty vuonna 2024. Edellä mainittujen laskentojen välissä on tehty myös pienimuotoisempia lintulaskentoja, ja tuoretta tietoa alueen linnustosta saadaan jatkuvasti.

Riskilä (*Cephus grylle*) ja ruokki (*Alca torda*) ovat Merenkurkun ulkosaariston tyyppilintuja. Runsas kymmenesosa (2500–3000 paria) Itämeren riskilöistä esiintyy Merenkurkun saaristossa. Myös kolmannes Suomen ruokkikannasta (3000–4000 paria) pesii Merenkurkun saaristossa. Huomionarvoisia alueella pesiviä Euroopan Unionin lintudirektiivin liitteen I lajeja ovat mm. karikukko (*Arenaria interpres*, 100–150 paria), selkälökki (*Larus fuscus*, 300–400 paria), lapintiira (*Sterna paradisea*, 4000–5000 paria) ja merikotka (*Haliaeetus albicilla*, 15–20 paria). Merenkurkussa esiintyy myös Itämeren eteläisin ja jokseenkin eristynyt lapasotkan pesimäkanta (*Aythya marila*, 40–60 paria). Lapasotka on Suomessa erittäin uhanalainen (EN). Perustettavaan luonnonsuojelualueeseen kuuluu suurin osa Merenkurkun parhaista lintuludoista ja erityisesti ulkosaariston luodot ovat tärkeitä linnustonsuojelun kannalta.

Pohjanlahden molemmat rannat muodostavat linnuille tärkeän muuttolinjan. Muuttolintujen joukossa tavataan lukuisia merilintuja kuten pilkkasiipi (*Melanitta fusca*) ja naurulökki (*Larus ridibundus*). Kymmenet kahlaajalajit muuttavat alueen kautta ja levähtävät saarten matalilla rannoilla. Tyypillisiä kahlaajalajeja ovat esim. liro (*Tringa glareola*) ja harvinaisemmista heinäkurppa (*Gallinago media*). Runsaasti petolintuja siirtyy pesimään Merenkurkun läpi pohjoiseen ja suoraan meren yli Ruotsin ja Norjan tuntureille eteläisemmän Euroopan aro- ja metsäalueiden talvehtimisalueilta. Merenkurkun tunnetuimpia muuttavia petolintuja ovat piekana (*Buteo lagopus*) ja maakotka (*Aquila chrysaetos*). Lukumäärältään runsaimpia ovat varpuslintulajit, maininnan arvoisia ovat sepelrastas (*Turdus torquatus*) ja sinirinta (*Luscinia svecica*). Merenkurkun alue on merkittävä myös vaelluslinnuille, joita kerääntyy rannikkoa seuraamalla alueelle. Vaelluslinnuista mainitsemisen arvoisia ovat mm. helmipöllö (*Aegolius funereus*), tikat ja käpylinnut. Talvehtimisalueena Merenkurkun saaristolla on merkitystä lisäksi tunturipöllölle (*Bubo scandiaca*).

Merenkurkun alue on erittäin merkittävä linnuston suojelulle. Alueen lintukannat ovat kuitenkin 2000-luvun alun jälkeen romahtaneet Pohjoisen Merenkurkun alueella noin 17000 lintuparista reiluun 10000 lintupariin, ilmeisesti maapetojen päästyä saarilla lisääntymään. Torgrundin alueella kanta on romahtanut kolmasosaan kahdessa vuosikymmenessä. Alueen lajistosta on kadonnut 2 lajia (riekko ja vesipääsky) ja pesivä kanta vähentynyt 50–95 % osalla lajeista (lapasotka 95 %, karikukko 90 %, selkälokki 80 %, kalalokki 50–60 %, merilokki 60–70 %, riskilä 60–70 %). Metsähallituksen ja paikallisten metsästäjien yhdessä toteuttamalla pienpetopyynnillä on saatu yksittäisillä alueilla merkittävä parannus tilanteeseen. Ansiokkaana esimerkkinä Norrskärin pesintäluvut on saatu vuosituhannen alusta kaksinkertaistumaan ja merkittävin muutos tapahtui vuonna 2023, kun viimeinen kettu saarilta saatiin pyydystettyä.

Tutkimusten mukaan maapedot, etenkin vieraslajit minkki ja supikoira ovat suuresti vaikuttaneet saaristolinnustoon ja niiden pesimämenestykseen. Ulkosaaristossa myös kettu on merkittävä saalistaja. Merikotkakannan runsastumisella on ollut paikallisesti vaikutuksia, esim. haahkakannalle. Myös lintujen pesäpoikasiin erikoistuneiden yksittäisten harmaalokki- ja varisyskilöiden merkitys voi olla yksittäisissä yhdyskunnissa merkittävää. Pesimäluotojen umpeenkasvu on myös vaikuttanut sopivien pesimäympäristöjen vähenemiseen osassa Merenkurkun saaristoa. Muita saaristolintuihin vaikuttavia laaja-alaisia tekijöitä ovat mm. Itämeren rehevöityminen, ympäristömyrkyt, öljypäästöt, muu ihmistoiminta ja muutokset talvehtimisalueilla.

2.7. Muu eläimistö

Merenkurkussa elää kaksi merinisäkästä, harmaahylje (*Halichoerus grypus*) ja norppa (*Pusa hispida*). Molemmat lajit kuuluvat Euroopan Unionin luontodirektiivin liitteeseen II yhteisön tärkein pitämistä eläin- ja kasvilajeista. Harmaahylje esiintyy ulkosaaristossa koko Merenkurkun alueella. Mm. Utgrynnan (Mustasaari) ja Hällgrund (Vöyri) ovat tärkeitä harmaahylkeen oleskelualueita. Norppa puolestaan esiintyy koko alueella, mutta enemmän keski- ja sisäsaaristossa alueen pohjoisosissa ja esimerkiksi Mikkelsaarella norppia nähdään säännöllisesti. Lisäksi Merenkurkussa tavataan luontodirektiivin liitteen II ja IV lajeista saukko (*Lutra lutra*) ja ilves (*Lynx lynx*), sekä kahdeksan lepakkolajia. Sammakkoeläimistä alueella esiintyy viitasammakko (*Rana arvalis*).

2.8. Kulttuuriympäristöarvot

Merenkurkun ensimmäiset karikot nousivat merestä noin 2000 vuotta sitten. Pysyvä asutus alueen saaristoon syntyi 1200-luvuilla. Koko historiansa ajan ihminen on jättänyt jälkiä saariston maisemaan, mutta myös sopeuttanut asutuksensa ja merenkulun muuttuvan luonnon mukaisesti. Vanhat rantautumispaikat, majojen kivipohjat ja usein niiden läheisyydestä löytyvät jatulintarhat sekä kompassiruusut kertovat Merenkurkun alueen menneisyydestä. Ikivanha hylkeenpyynti- ja kalastusperinne on jättänyt runsaasti muinaisjäänneksiä, ja karjatalouden jäljet näkyvät yhä maisemassa ja luonnossa.

Alueella laidunnettiin ja käytettiin luonnonniittyjä laajasti aina 1960-luvulle asti. Eläimet kuljetettiin veneillä suuremmille saarille. Aitojen ja heinälatojen jäänteitä löytyy alueelta yhä. Suuria alueita on edelleen lampaiden laidunmaana Merenkurkun saaristossa. Merenkurkun saaristossa kalastetaan, pyydystetään hylkeitä ja harjoitetaan maanviljelystä edelleen, joskin vähenevässä määrin. Pysyvän asutuksen vähentymistä on korvannut lisääntyvä vapaa-ajan asuntojen käyttö.

1500- ja 1600-luvuilla jokainen sai kalastaa silakkaa merialueella maksamalla kuudesosan saaliista veroina kruunulle. Kalavedet jaettiin kylän kalastuskuntien kesken. Koko kylä yhdessä rakensi kalastusmajoja (fiskarkåta, fiskarbastu, fiskebastu, fiskarhus, fiskarstuga, jäljempänä käytetään käsitettä fiskarstuga), joita kalastuskunnat vuorotellen käyttivät. 1800-luvulla kalastuksen merkitys kylien taloudessa väheni, vaikka se oli yhä tärkeä tulonlähde myös saariston maanviljelijöille. Samaan aikaan tilattoman väestön määrä kasvoi, ja sen keskuudessa kalastus muodostui vähitellen lisäansion sijaan pääelinkeinoksi. Kalastuksen ammattimaistumisen myötä välineistö ja menetelmät kehittyivät, ja oletettavasti myös kalastusmajojen merkitys ja määrä kasvoi. Nykyisin kalastusmajojen merkitys kalastukselle on vähentynyt, mutta osa palvelee yhä ammattikalastusta.

Merenkurkun kalastusmajat muodostavat Suomen olosuhteissa poikkeuksellisen suuren, monipuolisen ja kerrostuneen kokonaisuuden, jonka myötä saariston elinkeinohistoria on alueella selvästi yhä näkyvissä. Merenkurkun säilyneet kalastusmajat ja kalastuspaikat ilmentävät saariston elinkeinohistoriaa ja saaristolaisuuden muutosta kattavasti. Kalastusmajat kattavat ammattikalastuksen kehityksen 1800-luvun alusta 1900-luvun jälkipuoliskolle. Kalastusmajayhteisöt ovat rakentuneet ilman ohjausta tai valvontaa tarvelähtöisesti ja orgaanisesti, mikä luo sekä kalastuspaikkojen rakenteelle että rakennustavalle omaleimaisia piirteitä. Toisaalta tarvelähtöisyys ja kulloinkin käytössä ollut kalastusvälineistö on myös yhtenäistänyt kalastusmajojen toteutustapoja tunnistettaviksi rakennustyypeiksi.

Maan kohoaminen tuo Merenkurkussa myös rakennettuun kulttuuriympäristöön omaleimaisen piirteensä kalastusmajojen, suola-aittojen ja muiden kalastusyhteisön rakennusten jäädessä vähitellen yhä kauemmas rannasta. Niin ikään sataman rakenteita ja jopa venevalkamien paikkaa on jouduttu ajan saatossa sopeuttamaan nopeaan maan kohoamiseen.

Orgaanisesti rakentuneiden kalastusyhteisöjen vastapainona Merenkurkun rakennusperinnön toinen puoli muodostuu valtiotoimijoiden tuottamasta, tiukasti säädellystä rakennuskannasta. Kalastusmajojen ohella rakennettu kulttuurimaisema muodostuu majakka- ja luotsilaitoksen rakennuksista, kuten majakoista, pookeista, erilaisista merimerkeistä sekä asuin- ja virkataloista. Lisäksi alueella on puolustusvoimien käytössä olevia / olleita rakennuksia ja rakenteita. Vesialueiden mataluudesta ja karikkoisuudesta kertovat kymmenet hylt. Merkittävä osa Merenkurkun valtion tuottamasta rakennuskannasta sekä osa kalastusyhteisöistä on arvotettu valtakunnallisesti merkittäviksi rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi (RKY). Merenkurkussa yhdistyvät maisemalliset arvot ja kulttuuriarvot, ja Merenkurkun saaristosta Suomen 27 kansallismaisemaan sisältyvät kolmesta osasta muodostuva Merenkurkun saaristomaisemat (alue 115) ja Björköbyn saariston kulttuurimaisema (alue 116) ([YM/2021/70](#)).

Kalastus, hylkeenpyynti ja merenkäynti ovat aina liittyneet Merenkurkun saaristossa läheisesti ihmisten elämään. Nykyaikainen elämäntyyli sekoittuu ikaiaikaisiin elementteihin, kun perinteisiä elinkeinoja ja niihin liittyviä, paikkasidonnaisia taitoja ylläpidetään yhä. Merenkurkun matala ja kivikkoinen saaristo on hyvä kalastuspaikka ympäri vuoden ja harmaahyljettä ja itämerennorppaa metsästetään. Saariston kylät ovat eläviä ja hyvinvoivia yhteisöjä, joissa rakennuksista ja kyläympäristöstä pidetään hyvää huolta. Vanhoja, ulkosaaristossa sijaitsevia kalastajien majoja säilytetään perinteisiä rakennusmateriaaleja ja rakentamistapoja vaalien. Luonnon ja kulttuurin ominaispiirteet ovat läsnä ihmisten arjessa ja säilyvät näin elävänä perintönä.

Metsähallitus hallinnoi Merenkurkussa pääosin valtion tuottamaa rakennuskantaa, mutta myös joitain yksityisten valtion maille rakentamia rakennuksia ja rakenteita, kuten kalastajakämppeä (fiskebastu). Metsähallitus vastaa hallinnoimillaan alueilla kulttuuriperinnön säilymisestä ja avustaa muun muassa museoviranomaisia kohteisiin liittyvässä päätöksenteossa ja tiedonhankinnassa. Yksityisten kohteiden osalta

vastuu rakennusten ylläpidosta on rakennusten omistajilla. Metsähallitus on tukenut alueen kulttuuriperinnön vaalimista esimerkiksi laatimalla yhteistyössä Museoviraston kanssa kaksikielisen rakennustapaohjeen kalastajakämppien ylläpitoon ja korjaamiseen.

2.9. Osa-alueet

Halsön-Rönnskären-Norrskär

Halsön-Rönnskären-Norrskärin osa-alueeseen kuuluu laaja kirjo luontotyyppejä mannerrannan luonnonmetsistä merivvyöhykkeen uloimmille luodoille. Halsön saaren länsiosa on kehityksessä merestä irti kuroutuvien lahtien muodostamaksi sokkeloksi, jossa on nähtävissä flada-glo -kehityksen eri vaiheita suppealla alueella. Ominaisia ovat etenkin rantalehdot sekä järviruo'on reunustamat pitkät ja sokkeloiset lahdet. Korsnäsin-Maalahden ulkosaaristo on laaja mereinen kokonaisuus, johon kuuluu satoja pieniä kareja ja suuria koivuvaltaisia saaria. Saaristo muodostuu pääasiassa puuttomista ja kasvillisuudeltaan niukoista pikkusaarista ja luodoista. Alue on pesimälinnustoltaan erittäin arvokas. Kokonaisparimäärä nousee useisiin tuhansiin. Lajistoon kuuluvat mm. ruokki, riskilä, räyskä, lapasotka ja luotokirvinen.

Alueen mereisin osa on Norrskärin saaristo Merenkurkun äärellä. Siihen kuuluu ryhmä hiekka- ja lohkarepiteisiä saaria sekä luotoja ympäröivine karikoineen. Vähäisiä harmaalepikoita ja katajikkoja lukuun ottamatta maaperä saarilla on nummimaisen varpu-, jäkälä- ja heinäkavillisuuden peittämää. Östra Norrskär on saariryhmän suurin saari, joka muodostuu sorasta, kivikoista ja kallioista. Rantaniityt ovat paikoin hyvin reheviä johtuen osittain rannalle ajautuneista levistä, jotka muodostavat ravintorikkaan kasvualustan. Ylemmät osat ovat karuja ja pensaikkoisia. Västra Norrskärin majakkasaari on yhtä karu. Majakan ympärillä on vanhoja majakanvartijan asumuksia, luotsiasema sekä 1800-luvulta peräisin olevia kalastusmajoja.

Alueella on tehty vedenalaisen luonnon kartoituksia vuodesta 2006 lähtien pääasiassa sukeltamalla ja drop-videokuvauksin, mutta myös muilla menetelmillä, kuten Lidar-kartoituksin. Perustettavalta luonnonsuojelualueelta löytyy hyvin paljon riutat-luontotyyppiä (1170). Rönnskärenin ja Norrskärenin välisen alueen sekä Rönnskärenin länsipuolisen alueen lajisto on tyypillistä riuttalajistoa, kuten puna-, viher- ja ruskoleviä, sekä pohjaeläimiä kuten haarukkalevää, sinisimpukkaa ja merirokkoa. Matalimmilta riutoilta löytyy erittäin uhanalaista haurupohjat-luontotyyppiä. Eteläinen alue on monipuolisempi. Siellä avoimempi ulkosaaristo sekoittuu suojaisempiin lahtiin, jotka muistuttavat lähes sisäsaaristoa. Avoimemmilla alueilla esiintyy lajeja kuten rakkohauru, rihmamaiset viher-, rusko- ja punalevät, haarukkalevä, sinisimpukka, merirokko ja vesisammalia, sekä erittäin uhanalaiset luontotyypit, kuten rakkohaurupohjat ja punaleväpohjat.

Matalammilla pohjilla esiintyy esimerkiksi merisykeröpartaa ja näkinpartaisleviä, ja suojaisammissa lahdissa myös putkilokasveja kuten vitakasvillisuutta. Vedenalaisten luontoarvojen perusteella Rönnskärin alue on valittu Suomen ekologisesti merkittävien vedenalaisten meriluontoalueiden (EMMA) kohteeksi. Norrskärillä on runsas linnusto, josta karikukko on saaren tyyppilaji. Ympäröivässä saaristossa pesii lähes 50 lintulajia. Norrskär on tunnettu myös siellä levähtävistä linnuistaan sekä erityisesti harvinaisista vierailijoistaan.

Alueen kulttuuriperinnössä yhdistyy sekä kalastuksen että valtiotoimijoiden perintö. Östra Norrskär on ollut luotsien käytössä ja toiminnan siirrettyä Västra Norrskärin puolelle 1870-luvulla jäi saari yhä luotsien laidunmaaksi. Lisäksi saarella on vanha kalastuspaikka, jossa on yhä jäljellä kalastuksen rakennuskantaa, sekä merkittävänä arkeologisena kohteena laaja verkonkuivauskenttä. Västra Norrskär on toiminut kalastajien tukikohtana keskiajalta asti ja kruunun kalastustukikohdaksi se tuli 1750-luvulta alkaen. Saarella on poikkeuksellisen monimuotoinen kalastukseen kytkeytyvä rakennuskanta. Västra Norrskärillä on 23

kalastusmajaa, joista vanhimmat ovat oletettavasti 1800-luvulta ja uusimmat noin 1960-luvulta. 1847 saarelle valmistui Merenkurkun ensimmäinen majakkarakennus. Majakan suunnitteli arkkitehti Ernst Lohrmann. Västra Norrskärin majakka oli Suomen viimeinen miehitetty majakka, se automatisoitiin vasta vuonna 1987. Saari oli Puolustusvoimien hallinnassa 1940–2000. Tältä ajalta on säilynyt rakennuskantaa, sekä muun muassa useita tuliasemia ympäri saaren. Rönnskärin luotsiasema ja tunnusmajakka ovat hyviä esimerkkejä merellisestä virkamiesyhteisöstä. Poikkeuksellisen suureen rakennuskantaan kuuluu rakennuksia lähes 200 vuoden ajalta. Rönnskärin tunnusmajakka on Suomen vanhin säilynyt puinen merimerkki. Norrskär ja Rönnskär kuuluvat valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY) Merenkurkun saariston majakka- ja luotsisaaret ja sekä Västra että Östra Norrskär ja Rönnskärin alue kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Merenkurkun saaristomaisemat.

Storkallan-Utgrynnan

Storkallanin ja Utgrynnanin saaret sijaitsevat kaukana ulkosaaristossa Norrskärin ja Valassaarten puolimatassa. Saarien maa-alueet ovat suurimmilta osin perustettu yksityismaiden luonnonsuojelualueiksi. Niitä ympäröivä vesialue on valtion omistuksessa ja tulee olemaan osa Merenkurkun luonnonsuojelualueetta. Alueella on tehty Velmu-kartoituksia vuosina 2010 ja 2013. Alueelta löytyy paljon riutat-luontotyyppiä. Lisäksi alueelta on löytynyt rihmamaisia puna-, viher- ja ruskoleviä, jonkin verran rakkohaurua, vesisammalta, sekä tyyppillistä riuttaeliöstöä kuten sinisimpukoita ja merirokkoa. Matalammilta alueilta on löytynyt myös vitoja, ärviöitä ja hauraa.

Yksityisomistuksessa olevalla ja suurimmalta osin yksityismaiden luonnonsuojelualueeksi perutetulla Storkallanin saarella sijaitsee kulttuurimaiseman kannalta tärkeitä kalastusmajoja, jotka ovat rakennettu 1900-luvulla.

Torgrundin saaristo

Torgrundin saaristo sisältää mannerrannan uloimpia osia sekä ryhmän saaria sisäsaaristosta merivyohtykykeeseen. Suurin osa vesi- ja maa-alueista on perustettu yksityismaiden luonnonsuojelualueiksi. Perustettavan valtion maiden luonnonsuojelualueen maa-alueita sijaitsee Granöillä ja Inre Torgrundilla. Lisäksi valtion alueisiin kuuluu etäämmällä Torgrundin saaristossa sijaitseva Enstenin luoto sekä sitä ympäröivä vesialue.

Sisäsaaristo on rantaluonnoltaan yleensä karumpaa kuin muilla Merenkurkun alueilla. Merenkurkun saaristolle luonteenomaiset rantalepikot ovat monin paikoin kapeita tai puuttuvat. Metsät ovat kuusivaltaisia. Ulkosaaristo on omaleimaista, lähes puutonta heinikko- ja varvikkonummea, jolla kataja ja tyrni muodostavat laajoja kasvustoja. Laidunnus on vaikuttanut kasvillisuuden muotoutumiseen. Ulkosaariston pesimälinnusto on runsaslajinen ja parimäärät korkeita. Pesivä sorsalinnusto on runsas ja alueella on merkitystä myös muutonaikaisena levähdys- ja ruokailupaikkana.

Vesialueella tehtyjen Velmu-kartoituksen ansiosta tiedetään, että alue on suurimmaksi osaksi riutat-luontotyyppiä. Alueen levälajisto on monipuolista sisältäen mm. rakkohaurua, haarukkalevää, puna-, viher- ja ruskoleviä ja suolileviä. Riutoilta löytyy merirokkoa, levärupea ja myös vesisammalta.

Rudskärsfjärden-Finnvikarna

Rudskärsfjärden-Finnvikarna sijaitsee Raippaluodossa ja muodostuu merestä irti kuroutumassa olevasta laajahkosta vesistökokonaisuudesta sekä sen rantasoista ja -metsistä. Osa-alueen vesialueet ovat perustettu

yksityismaiden luonnonsuojelualueeksi. Vesialuetta ympäröivät maa-alueet kuuluvat valtiolle ja tulevat olemaan osa perustettavaa Merenkurkun luonnonsuojelualueetta. Alue on varsin laakeaa ja saraniityt ovat paikoin leveät. Ruovikkovyöhykkeen valtalaji on järviruoko. Paikoin on runsaasti kaisloja, paikoin lampareissa leveäosmankäämi on vallitseva. Linnuston runsaimmat ryhmät ovat vesilinnut ja kahlaajat. Rantametsät ovat enimmäkseen nuoria tai varttuvia lehtimetsiä tai havu-lehtipuusekametsiä. Pienialaisesti tavataan myös luonnontilaisen kaltaisia kuusivaltaisia metsiä. Lahti on vaikeakulkuisuutensa takia rauhallinen, vaikka sen itärannalla on muutama loma-asunto. Lahdet kuuluvat fladat ja kluuvit -luontotyyppiin ja ovat erittäin tärkeitä kutualueita esimerkiksi ahvenelle. Happamat sulfaattimaat ympäröivät lahtia, joten maan kuivattaminen ja metsäojitukset uhkaavat luontotyyppin tilaa ja toimintaa kutualueena.

Mikkelinsaaret

Mikkelinsaaret ja niiden etelä- ja itäpuolinen saaristo käsittävät Kyrönjoen jokivesien vaikutusalueelta merivyöhykkeeseen ulottuvan, olosuhteiltaan voimakkaasti vaihtelevan saaristoalueen. Saaristo edustaa veden alta paljastuvaa maastoa eri kehitysvaiheissaan. Märaskär, Stora Källskäret ja Villskär ovat suuria metsäpeitteisiä moreenisaaia. Moreeniharjanteet ovat korkeita, leveähköjä itä-länsi-suuntaisia ja muodoltaan mutkaisia kumpu- tai juomumoreeneja. Mikkelinsaarilla hakkuilta säästyneet vanhat metsät ovat enimmäkseen kuusivaltaisia sekametsiä. Västerön rannikon ominaispiirteitä ovat kallioisuus sekä lukuisat kuroutuvat merenlahdet.

Mikkelinsaarien Villskär on suurilta osin perustettu yksityismaiden luonnonsuojelualueeksi, kuten myös saaria ympäröivä vesialue. Suurin osa perustettavan Merenkurkun luonnonsuojelualueen alueista sijaitsee Stora Källskäretillä. Yksityismaina suojeltuihin vesialueisiin rajautuu etäämmällä valtion vesialueet, jotka tulevat myös olemaan osa Merenkurkun perustettavaa luonnonsuojelualueetta. Mikkelinsaarten koillispuolella olevilla valtion vesialueilla on tehty Velmu-kartoituksia vuosina 2011–2013. Aluetta kuvaava luontotyyppi on riutat. Alueelta löytyy tyypillisiä riuttalajeja, kuten murtovesisientä, merirokkoa ja rihmamaisia punaleviä (luontotyyppi punaleväpohjat, EN). Mikkelinsaarten länsipuolella olevalla laajalla vesialueella on tehty Velmu-kartoituksia vuosina 2011–2017. Alueelta löytyy pohjoisen Merenkurkun riuttalajeja kuten merirokkoa, levärupea, murtovesisientä, ahdinpallero-viherlevää, sekä punaleviä.

Mikkelinsaarilla on kalastuksen kulttuuriperintönä säilynyt muun muassa kymmeniä kalastusleirien (tomtning) jäännöksiä sekä useita veneenvetouria. Valtiotoiminta näkyy nykyisin luontoasemana toimivan 1940-luvulla rakennetun entisen merivartioaseman rakennuskannassa. Mikkelinsaaret kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Merenkurkun saaristomaisemat.

Kokonaisuudessaan Mikkelinsaaret ovat laaja ja edustava näyte maailmanlaajuisesti erityislaatuiseen maankohoamisrannikon luontotyypeistä. Alue koostuu useasta osa-alueesta, jotka täydentävät toisiaan. Mikkelinsaaret on kansainvälisesti merkittävä linnustonsuojelukohde ja sillä on suuri merkitys uhanalaisen lajiston suojelun kannalta. Mikkelinsaarilla on huomattava merkitys myös tutkimuksen, luontoharrastuksen ja luontomatkailun kannalta.

3. Kuuleminen ja lausunnot

Ympäristöministeriö ja Metsähallituksen luontopalvelut kuulivat eri intressiryhmiä (puolustusministeriö ja puolustusvoimat, metsästys- ja kalastusviranomaiset, ympäristöjärjestöt, virkistysalueyhdistykset, metsästysyhdistykset) huhtikuussa 2021. Ympäristöministeriö ja Metsähallituksen luontopalvelut kuulivat

Pohjanmaan liittoa 31.5.2021, Uusi-Kaarlepyyn kaupunkia (1.6.2021), Korsnäs (2.6.2021), Mustasaaren (3.6.2021), Vöyrin (4.6.2021) ja Maalahden (9.6.2021) kuntaa ja Vaasan kaupunkia (7.6.2021).

Ympäristöministeriö ja Metsähallituksen luontopalvelut järjestivät Merenkurkun luonnonsuojelualueen valmistelua koskevat yleisötilaisuudet 1.-8.6.2022: Vaasassa (1.6.2022), Korsnäsissä (8.6.2022), Mustasaarella (3.6. ja 7.6.2022), Maalahdessa (2.6.2022), sekä Uudenkaarlepyyn ja Vöyrin kuntien yhteistilaisuus Oravaisissa (6.6.2022). Yleisötilaisuuksissa keskusteltiin ja kerättiin tärkeää tietoa alueesta suoraan paikallisilta. Tilaisuuksissa ympäristöministeriön lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola esitteli luonnonsuojelualueen perustamisen lainsäädäntöä ja Metsähallituksen Rannikon luontopalveluiden aluejohtaja Mikael Nordström esitteli Merenkurkun alueen erityispiirteitä. Tämän jälkeen osallistujat saivat antaa palautetta ja keskustella luonnonsuojelualueen perustamisesta teemakohtaisesti pienryhmissä. Näin kaikki saivat antaa palautteensa. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 224 osallistujaa, ja he jakautuivat tilaisuuksissa seuraavasti: Vaasa 25 osallistujaa, Maalahti 36 osallistujaa, Mustasaari (Koivulahti) 16 osallistujaa, Vöyri ja Uusikaarlepyy 34 osallistujaa, Mustasaari (Raippaluoto) 84 osallistujaa ja Korsnäs 29 osallistujaa. Lisäksi palautetta pystyi antamaan sähköisessä Webropol-palvelussa, missä vastaajia oli yhteensä 654. Osallistamistilaisuuksissa kuultiin paikallisten näkemyksiä muun muassa seuraavista teemoista: saaristolaiselämän jatkuvuus ja tuleva yhteinen alueen hallintomalli, kulkuyhteydet, satamat ja virkistyskäyttö sekä metsästys ja kalastus.

4. Rauhoitusmääräykset sekä hoidon ja käytön tavoitteet

4.1. Yleistä

Valtioneuvoston asetuksella perustettava alue on luonnonsuojelulain 46 §:ssä tarkoitettu valtion muu luonnonsuojelualue. Alueella tulisivat voimaan luonnonsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaisesti lain 49–51 §:ssä säädetyt rauhoitusmääräykset. Luonnonsuojelulain 49 §:ssä säädetään luonnonsuojelualueilla kielletyistä toimenpiteistä ja lain 50 §:ssä säädetään poikkeuksista niihin. Lain 51 §:ssä säädetään toimenpiteistä, joita voidaan tehdä alueen hoidosta vastaavan Metsähallituksen luvalla.

Luonnonsuojelulain 52 §:ssä säädetään muista valtion muilla luonnonsuojelualueilla sallituista toimenpiteistä. Säännöksen 6 momentin mukaan valtioneuvostolla on toimivalta säätää aluekohtaisia poikkeuksia, kuten säätää Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen harjoitus- ja koulutustoiminnasta sellaisella valtion muulla luonnonsuojelualueella, johon Puolustusvoimilla tai Rajavartiolaitoksella on käyttöoikeus, ja muutoinkin muuhun luonnonsuojelualueeseen kuuluvalla vesialueella, lentotoiminnan ja merenkulun turvalaitteiden sijoittamisesta ja kunnossapidosta sekä muista vastaavista viranomaisen toimenpiteistä valtion muulla luonnonsuojelualueella sekä tien, johdon ja kaapelin rakentamisen, ojan kaivamisen, vesikulkuväylän ruoppaamisen ja muun vastaavan toimenpiteen sallimisesta valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta.

Seuraavassa tarkastellaan temaattisesti luonnonsuojelulain 49–52 §:n säännöksiä sekä sen 52 §:n 6 momentin nojalla aluetta koskeviksi ehdotettavia erityisiä säännöksiä.

4.2. Rakennukset ja rakennelmat sekä yhdyskuntatekniset rakenteet ja laitteet

Merenkurkku on ainutkertainen kohde, jossa luonnonsuojelu nivoutuu tiiviisti rakennusperinnön ylläpitoon ja rakennusperintö on keskeinen tekijä Merenkurkun saariston kansallismaisemaa. Valtion omistamalla alueella on yhteensä 55 yksityisomistuksessa olevaa rakennusta. Edellä todetusti rakennuskanta muodostaa ajallisen jatkumon alueella keskeisen kalastuselinkeinon tarkoituksiin rakennetuista kalastusmajoista virkistyskäyttöön käytettäviin rakennuksiin, jotka palvelevat niin kalastusta, metsästystä kuin vapaa-ajan asumista. Keskeisimpiä rakennettuja ja aktiivisessa käytössä olevia kohteita alueella ovat Norrskär ja Fäliskär sekä Storsand ja Storskär. Niistä kaksi ensin mainittua sisältyisivät kokonaisuudessaan perustettavaan suojelualueeseen.

Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla alueella on kiellettyä rakentaa rakennuksia tai rakennelmia, mutta lain 50 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla tästä ovat poikkeuksena alueen hoitoa, valvontaa, tutkimusta, yleisön opastamista ja kävijäturvallisuutta sekä retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarpeelliset rakennukset ja rakennelmat, joita saa rakentaa, entistää ja kunnostaa. Metsästystornien korvaaminen uusilla on mahdollista tämän säännöksen perusteella, koska ne voivat olla kävijäturvallisuuden kannalta tarpeellisia rakennelmia. Metsästystornista havainnointi metsästyksen yhteydessä parantaa edellytyksiä tunnistaa riista oikein ja havaita mahdolliset vaaratilanteet verrattuna tasamaalta metsästämiseen.

Alueella saa luonnonsuojelulain 50 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan saman säännöksen nojalla myös hoitaa ja kunnostaa rakennusperintöä ilman erillistä lupaa. Alueen rakennusperintö säilyykin parhaiten siten, että rakennuksia käytetään ja ylläpidetään. Metsähallitus on tehnyt tiedossa olevien yksityisomistuksessa olevien rakennusten omistajien kanssa toistaiseksi voimassa olevat vuokrasopimukset ja niissä todetaan rakennusten ylläpitämisen merkitys. Rakennusten omistajien vuokrasopimukset jäisivät voimaan pysyvästi luonnonsuojelualueen perustamisesta huolimatta, koska näin voidaan osaltaan turvata kulttuurimaisemaan keskeisenä sisältyvän rakennuskannan säilyminen alueella. Mikäli rakennuksen omistaja haluaisi luopua rakennuksesta, vuokraoikeuden siirtäminen toiselle henkilölle on sallittua Metsähallituksen suostumuksella.

Lain 51 §:n 1 momentin 7 kohdan nojalla Metsähallituksen luvalla saa entistää ja kunnostaa muitakin rakennuksia ja rakennelmia, kuin mitä edellä on lueteltu. Merenkurkun perustettavalla luonnonsuojelualueella on myös muita kuin rakennusperinnön kriteerit täyttäviä rakennuksia ja rakennelmia, kuten satamia ja metsästystorneja sekä yksittäisiä yksityisomistuksella olevia kesäasuntoja, jotka eivät ole rakennusperinnön kannalta arvokkaita. Koska valtioneuvoston hyväksymän rantojensuojeluohjelman mukaan olemassa olevien loma-asuntojen peruskorjauksia ja vähäisiä laajennuksia olisi mahdollista tehdä, ehdotetaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla säädettävän, että myös muiden kuin kulttuuriperintöön kuuluvien rakennusten, satama- ja muita rakennelmien kunnostaminen olisi mahdollista ilman, että Metsähallitus myöntää siihen yksittäisiä poikkeuslupia. Entistämisessä ja kunnostamisessa olisi huomioitava alueen kulttuurihistoriallinen arvo.

Myös Metsähallituksen omistuksessa olevien rakennusten aktiivinen käyttäminen on jatkossa tärkeää rakennusperinnön säilymiselle. Koska Metsähallituksella ei ole pääosalle perustettavalla suojelualueella sijaitsevista, valtion omistuksessa olevista rakennuksista käyttötarvetta, niitä voidaan ja niiden ylläpidon turvaamiseksi myös on tarpeen vuokrata ulkopuoliseen käyttöön. Rakennusten peruskunnostamiseen on kuitenkin välttämätöntä osoittaa määrärahoja, jotta niiden säilyminen ja käyttöturvallisuus voidaan varmistaa. Vaikutuksia koskevassa osassa on eritelty rakennuksiin kohdistuvia investointitarpeita.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä valtakunnallisesta rantojensuojeluohjelmasta vuodelta 1990 todetaan, että rantojensuojelualueille olisi luonnonsuojelualueiden perustamista varten tarpeen laatia vahvistettavat yleiskaavat. Periaatepäätöksen mukaan yleiskaavalla on siihen, liittyvien luonto- ja ympäristöselvitysten perusteella, mahdollista vaikuttaa rauhoitettavien alueiden yksityiskohtaisiin rajauksiin, suojelun tehokkuuteen sekä aluevarausten toteutustapaan.

Valtioneuvoston päätöksessä Natura 2000 -verkostosta on todettu, että rakentamisen mahdollisuudet ovat riippuvaisia siitä, onko kyseessä kaavoitettu tai kaavoittamaton alue. Merenkurkun luonnonsuojelualueella rakentamisen edellytykset on ratkaistu kaavalla. Kaavoitettujen alueiden osalta lähtökohtana on, että jo kaavan laatimisen yhteydessä on selvitetty ja yleensä voitu ottaa huomioon alueiden luontoarvot ja kulttuuriympäristö. Tällöin luonnonsuojelualueesta ei aiheudu esteitä kaavassa osoitetulle rakentamiselle.

Perustettavan luonnonsuojelualueen Vaasassa sijaitsevalla osalla on voimassa Saariston osayleiskaava, joka on vahvistettu 22.5.1987. Koko Vaasan alueen kattavan uuden yleiskaavan valmistelu käynnistyi vuonna 2024. Tavoitteena on asettaa yleiskaavaluonnos nähtäville vuoden 2025 aikana, minkä jälkeen kaavaehdotus on tarkoitus laittaa julkisesti nähtäville vuoden 2026 aikana. Lopullinen yleiskaava on tarkoitus hyväksyä kaupunginvaltuustossa vuonna 2027.

Mustasaarella perustettavalla luonnonsuojelualueella on voimassa strateginen, ei oikeusvaikutteinen yleiskaava, joka on hyväksytty 10.6.2013. Lisäksi alueella on seuraavat oikeusvaikutteiset yleiskaavat Björkö-Raippaluoto rantaosayleiskaava (hyväksytty 9.11.2000, parhaillaan uudistus käynnissä) ja rantaosayleiskaava mantereen puolisille rannoille (hyväksytty 12.4.2012). Lisäksi kunnan alueella on seuraavat rantakaavat: Svältören (9.12.1991), Hanklot (24.11.1992), Kvicksund (15.6.1995) ja Kobban (3.4.2000).

Uudenkaarlepyyn alueella olevilla perustettavan luonnonsuojelualueen osalla on voimassa merenläheisyydessä olevien kylien osayleiskaava (hyväksytty 19.6.2008) sekä Jöusanin saarta koskeva rantakaava (13.12.1988).

Maalahden kunnan alueella olevilla perustettavan luonnonsuojelualueen osalla on voimassa Malaxin kunnan merirantojen osayleiskaava, joka on vahvistettu 19.6.1996 ja jolla on oikeusvaikutuksia ja jonka perusteella rakennuslupa voidaan myöntää. Maalahden kunta on uudistamassa yleiskaavaa ja tarkoituksena on esittää kaavaluonnos I vuoden 2026 aikana ja vahvistaa se vuoden 2027 aikana. Suurella osalla suojelualueeseen kuuluvista alueista on kaavassa SL-tunnus (suojeltava alue). Lisäksi suunnitellulla suojelualueella on laaja-alaista rakentamista. Suunnitellulla suojelualueella on rakentamista, jossa kaavatunnus on LV-1 (kalankylän alue), LV2 (kalatalousalue), joissain tapauksissa lisätunnuksella/S (rakennetun ympäristön suojeleminen) sekä tunnuksella RA (vapaa-ajan asuntojen rakennuspaikka, rakennusoikeus 80 m²). Lisäksi on vanhoja asutuksia, jotka on osoitettu merkinnällä SR (suojeltava rakentaminen), sekä muinaismuistoja, joiden merkintä on SM. Alueen rakentamista koskevat lisäksi RKY:n määräykset Strömmingsbådenissa ja Fäliskärissa sekä VAMA 2021, koska suuri osa suunnitellusta rauhoitusalueesta kuuluu Merenkurkun saaristomaisemaan.

Korsnäsin kunnan alueelle perustavalla luonnonsuojelualueella on voimassa Korsnäsin kunnan rantayleiskaava (hyväksytty 16.6.1999).

Vöyrin kunnan alueella perustettavalla suojelualueella on voimassa Maksamaan ranta- ja kyläalueiden yleiskaava (hyväksytty 14.6.2005).

Luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla ehdotetaan, että Merenkurkun suojelualueella saa rakentaa oikeusvaikutteisen kaavan mukaisesti kalastuskyliksi merkityille alueille sekä muille rakennuspaikoille. Asetuksessa ei edellytettäisi noudatettavan ainoastaan asetuksen voimaantullessa olevia kaavoja, koska jatkossakin kaavoituksessa on sovittava yhteen rakentamisen ja suojelun tarpeet siten, ettei merkityksellisesti heikennetä Natura -alueen luonnonarvoja. Luonnonsuojelualueelle ei tule sijoittaa merkittävästi uutta rakennusoikeutta tai uusia rakennuspaikkoja kaavamuutoksilla tai uusilla kaavoilla. Rakennusluvut ohjattaisiin kaavassa osoitetuille rakennuspaikoille. Luonnonsuojelualueeseen kuuluviin vesialueisiin rajoittuvilla ranta-alueilla rantarakentaminen voidaan kaavalla suunnitella siten, ettei siitä aiheudu rajoituksia haja-asutusluonteiselle rakentamiselle.

Asetuksessa esitetään luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla myös, että mikäli alueella sijaitseva rakennus tuhoutuisi tulipalon tai muun syyn vuoksi, sen saisi korvata vastaavalla uudella rakennuksella kulttuurihistoriallisen maisema-arvon vaalimiseksi.

Luonnonsuojelualueella keskeisiä virkistyskäytön kehittämiskohteita ovat Uusikaarlepyyn kaupungissa Jöysan, Vöyrin kunnassa Söderskatan, Mustasaaren kunnassa Sommarö ja Panike, Vaasan kaupungissa Inre Torgrund, Maalahden kunnassa Fäliskär ja Storskär sekä Korsnäsin kunnassa Molpehällorna ja Söderhällorna. Näillä alueilla on todennäköisesti tarvetta jatkossa rakentaa, entistää ja kunnostaa edellä mainittuja yleisön opastamista ja kävijäturvallisuutta sekä retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarkoitettuja rakennuksia, rakennelmia ja polkuja. Jäljempänä todettavasti myös väylien kunnostaminen ja ruoppaus näille kohteille on erityisen tärkeää.

Lain 50 §:n 1 mom 7 kohdan nojalla alueella saa käyttää ja kunnostaa alueella olevia yhdyskuntateknisiä rakenteita sekä näihin liittyviä laitteita. Hallituksen esityksessä 76/2022 on tarkennettu tällä tarkoitettavan sähkö-, kaapeli- ja puhelinlinjoja ja esimerkiksi tietoliikenne-, energia-, vesi- tai jätevesihuoltoon liittyviä rakenteita.

4.3. Tiet ja vesiväylät

Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 mom 1 kohdan nojalla alueella on kiellettyä rakentaa teitä. Lain 50 §:n 1 momentin 7 kohdan nojalla on kuitenkin sallittua käyttää ja kunnostaa alueella olevia teitä, 3 kohdan nojalla rakentaa sellainen tie, joka on tarpeen alueen opastustoiminnan kannalta, 1 kohdan nojalla rakentaa ja kunnostaa polkuja alueen hoitoa, valvontaa, tutkimusta, yleisön opastamista ja kävijäturvallisuutta sekä retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten sekä 8 kohdan nojalla kunnostaa merenkulun turvalaitteita ja vesistön kulkuväyliä sekä tehdä vähäisiä turvalaitteiden edellyttämiä raivauksia.

Perustamisasetuksella voidaan lain 52 §:n 6 momentin nojalla säätää tien rakentamisen ja vesikulkuväylän ruoppaamisen sallimisesta, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta sekä lentotoiminnan ja merenkulun turvalaitteiden sijoittamisesta ja kunnossapidosta sekä muista vastaavista viranomaisen toimenpiteistä.

Merenkurkun suojelualue on luonnonmaantieteellisesti pääosin matalana maannousema-alueena poikkeuksellinen. Olemassa olevien vesiväylien ja satamien syväyksen ylläpito edellyttää ruoppausten syventämistä ajan mittaan maankohoamista vastaavasti. Tämä on välttämätöntä sen vuoksi, että muutoin saariin pääseminen estyisi syväyksen jäädessä puutteellisen alhaiseksi. Tästä johtuen asetukseen ehdotetaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla kirjattavan, että nykyisin käytössä olevien väylien syvyyden ylläpitäminen ruoppaamalla olisi sallittua. Alueen kaikkia käytössä olevia väyliä ei ole merkitty

merikarttoihin. Väylien syvyyden ylläpitäminen olisi sallittua myös kymmenellä valtion alueella sijaitsevalla epävirallisella väylällä, jotka yksilöidään taulukossa 3. Ruoppausmassojen sijoittaminen ratkaistaan vesilain mukaisessa päätöksenteossa.

Taulukko 3. Vakiintuneessa käytössä olevat epäviralliset reitit.

Reitti	Kunta
Sideby-Uusikaarlepyy	Kaikki kunnat
Lillgrund	Korsnäs
Mulörenin kalastussatama	Korsnäs
Kobergetin kalastuspaikka	Korsnäs
Molpe Bergön länsipuolella	Korsnäs
Strömmingsbådan	Korsnäs
Rönnskär	Maalahti
Storskär	Maalahti
Jöusan	Uusikaarlepyy
Sommarö	Mustasaari

Mikäli myöhemmässä vaiheessa tunnistetaan tarve siirtää virallisia tai vakiintuneessa käytössä olevia väyliä tai ruopata uusia väyliä, jäljempänä käsiteltävä neuvottelukunta tekee esityksen asetuksen muuttamiseksi tällaisten sallimiseksi.

Valtion maalla sijaitsevien satamien käyttö olisi kaikille sallittua ja luonnollisesti saarilla yksityisomistuksessa olevien kiinteistöjen ja rakennusten omistajilla olisi oikeus läpikulkuun suojelualueen läpi ilman erillistä asiaa koskevaa kirjausta. Alueelle laadittavassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa tunnistetaan alueella sijaitseville vapaa-ajan asunnoille pääsemiseksi tarpeelliset reitit, joiden käyttämiseen Metsähallitus voi maanomistajana myöntää maastoliikennelain (1710/1995) 4 §:n 1 momentin mukaisen luvan maastoliikenteeseen. Mainitun säännöksen 2 momentin 4 kohdan mukaan ammattikalastuksen tarkoituksessa saa liikkua ilman maanomistajan myöntämää lupaa.

Mustasaaren kunnassa ja Korsnäsän kunnassa on maannouseman vuoksi pitkällä aikavälillä tarvetta siirtää mantereella olevaa satamaa. Pitkän aikavälin tavoitteena on siirtää Vaasan satama Mustasaaren Södra Vallgrundin kylässä sijaitsevan Bredskäretin alueelle. Alue ei sisälly perustettavaan luonnonsuojelualueeseen, mutta satamaan johtava väylä kulkisi suojelualueen läpi. Mikäli satama siirretään, se edellyttäisi olemassa olevan väylän ruoppaamista 10–12 metrin syvyyteen. Asetukseen esitetään luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla kirjattavan, että satamaan johtava väylä on mahdollista ruopata syväväyläsyvyyteen luonnonsuojelualueella. Vesilain säännöksiä on kuitenkin luonnollisesti noudatettava.

Korsnäsän kunnassa Långbådanin alueelle suunniteltu uusi satama ei sijoittuisi perustettavalle luonnonsuojelualueelle, mutta satamaan olisi tarpeellista rakentaa tie perustettavaan suojelualueeseen kuuluvan kiinteistön läpi. Luonnonsuojelulain 50 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan voidaan luonnonsuojelualueelle rakentaa sellainen tie, joka on tarpeen alueen opastustoiminnan kannalta. Säännös ei kuitenkaan soveltuisi satamaa palvelevan tien rakentamiseen, joten sataman siirtäminen mahdollistamiseksi ehdotetaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla asetukseen kirjattavan, että satamaan johtava tie voidaan rakentaa perustettavan luonnonsuojelualueen läpi. Tielinjaus on suunniteltava siten, että sen vaikutukset alueen luonnonarvoihin minimoidaan.

Mustasaaren kunnassa on valmisteilla hanke tien rakentamiseksi Mustasaaren kunnan alueella sijaitsevan Björkön saaren ja Raippaluodon Vistanin kylän välillä. Asetukseen ehdotetaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla kirjattavan, että luonnonsuojelualueella voidaan rakentaa kyseinen tieyhteys. Asetuksen kirjauksella ei oteta kantaa siihen, onko hanke sallittavissa Natura 2000 -verkostoa koskevan heikentämiskiellon tai muun tien rakentamiseen sovellettavan lainsäädännön kannalta.

Perustettavaan luonnonsuojelualueeseen kuuluvan vesialueen sisällä on saaria, joilla on yksityisiä kiinteistöjä, joilla on joko rakennuksia tai kaavassa osoitettua rakennusoikeutta. Näille kiinteistöille veneellä pääsemisen varmistamiseksi ehdotetaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla, että asetuksessa sallittaisiin laiturin rakentaminen Metsähallituksen hyväksymään paikkaan, mikäli se on välttämätöntä luonnonsuojelualueella sijaitsevan kiinteistön kulkuyhteyksien kannalta. Metsähallituksen on varmistauduttava siitä, että laiturin sijoittaminen ei vaarantaisi alueen suojelutavoitteita. Säännös soveltuisi myös tilanteeseen, jossa maannouseman vuoksi olemassa oleva laituri ei enää olisi käyttökelpoinen.

Väylävirastossa on valmistelussa Merenkurkun kiinteän yhteyden esiselvitys. Mikäli kyseinen hanke etenisi toteutukseen, myös sen osalta tulisi arvioitavaksi, edellyttäisikö se valtioneuvoston myöntämää poikkeusta Merenkurkun alueen Natura 2000 -aluetta koskevasta heikentämiskiellosta. Yhteyden toteuttaminen olisi todennäköisesti sellainen erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava hanke, että poikkeus tarvittaessa myönnettäisiin ja samalla muutettaisiin Merenkurkun luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksiä siten, että hanke voitaisiin toteuttaa. Tässä varhaisessa vaiheessa ei kuitenkaan ole edellytyksiä kirjata asetukseen tätä koskevaa poikkeusta.

4.4. Maaperä

Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 mom. 2 kohdan nojalla alueella on kiellettyä ottaa maa-aineksia tai kaivoskivennäisiä eikä vahingoittaa maa- tai kallioperää sekä ojittaa, mutta lain 50 §:n 1 mom 9 kohdan nojalla sallittua on kartoittaa ja tehdä maanmittaustöitä. Lain 51 §:n 2 mom nojalla Metsähallituksen luvalla on sallittua tehdä geologista tutkimusta, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Geologiset tutkimukset on tällöin järjestettävä niin, ettei niillä aiheuteta alueen lajeille, luontotyypeille, vesitaloudelle tai maisemalle vähäistä suurempaa haittaa. Lain 52 §:n 5 mom mukaan Metsähallituksen luvalla saa myös etsiä malmeja. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, ettei toiminta vaaranna alueen perustamistarkoitusta, eikä aiheuta suojelun perusteena oleville lajeille tai luontotyypeille, vesitaloudelle, maisemalle vähäistä suurempaa haittaa, ellei haittaa saada lupaehdoin poistettua.

Luonnonsuojelulain 52 §:n 6 mom nojalla voidaan perustamisasetuksella säätää johdon ja kaapelin rakentamisen ja ojan kaivamisen sallimisesta, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Merenkurkun suojelualueen läheisyydessä on metsätalouden tarkoitukseen tehtyjä metsäojituksia, joiden ylläpitäminen ja kunnostaminen sallittaisiin, mikäli ne olisivat välttämättömiä luonnonsuojelualueen ulkopuolisten alueiden kuivatustarpeita varten. Uusia oja ei kuitenkaan saisi tehdä luonnonsuojelualueelle ja kunnostustoimenpiteiden toteutuksessa on huolehdittava, ettei alueen suojelutavoitteita vaaranneta.

4.5. Kasvillisuus

Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 mom 4 kohdan nojalla alueella on kiellettyä ottaa taikka vahingoittaa sieniä, puita, pensaita tai muita kasveja tai niiden osia, mutta lain 50 §:n 1 mom 4 kohdan nojalla sallittua on kuitenkin poimia marjoja ja hyötysieniä. Sallittua on myös hoitaa ja kunnostaa luonnon- ja kulttuuriympäristöjä

ja perinneluontotyypppejä sekä palauttaa ennallistamalla heikentyneiden elinympäristöjen luontainen kehitys. Perinneympäristöjen ylläpidon kannalta lampaiden ja muiden laiduneläinten laiduntaminen alueella on edelleen sallittua ja jopa suotavaa, koska se on perinneluontotyyppien kuten kotojen ylläpitämisen keskeinen keino. Asetukseen ehdotetaan tästä erityistä kirjausta, vaikkakin tämä olisi jo lain säännöksen nojalla sallittua. Säännöksen mukaan saa myös torjua tai poistaa haitallisia vieraskasvilajeja, joita tarkoitetaan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa (1709/2015). Esimerkkejä vieraslajeista ovat muun muassa kurtulehtiruusu, lupiini, japanintatar ja palsamikasvit. Sallittua on myös kaataa naapurikiinteistölle ilmeistä vaaraa aiheuttava puu, mihin on oikeus alueen hoidosta vastaavalla Metsähallituksella. Lain 51 §:n 1 mom 1 kohdan nojalla Metsähallituksen luvalla on sallittua kerätä sieniä ja kasveja tai niiden osia ja kivennäisnäytteitä tutkimusta tai muuta tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten sekä 2 kohdan nojalla vähentää muiden kasvilajien yksilöiden lukumäärää, jos ne ovat liian runsaslukuisia tai muutoin vahingollisia.

4.6. Eläimet

Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 mom 5 kohdan nojalla alueella on kiellettyä pyydystää, tappaa tai hätyyttää luonnonvaraisia selkärangkaisia eläimiä tai hävittää niiden pesiä eikä pyydystää tai kerätä selkärangattomia eläimiä.

Metsähallituksen luvalla on lain 51 §:n 1 mom 1 kohdan nojalla sallittua pyydystää tai tappaa eläimiä, kerätä eläinten pesiä tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten ja 3 kohdan nojalla poistaa sellaisia riistaeläinlajien yksilöitä, jotka aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai uhkaavat aiheuttaa omaisuudelle merkittävää taloudellista vahinkoa. Esimerkkinä uhkaa aiheuttavasta riistalajin yksilöistä on saaristoon hakeutunut susi, joka saattaisi tappamalla ja vahingoittamalla laiduntavia lampaita aiheuttaa merkittävää taloudellista vahinkoa. Käytännössä Suomen Riistakeskus arvioi ensin metsästyslain nojalla poikkeusluvan myöntämisen edellytykset. Jos Suomen riistakeskus myöntäisi poikkeusluvan suden tappamiseen metsästyslain 41 a §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla, Metsähallitus tekisi tapauskohtaisesti viranomaispäätöksen, jonka nojalla Suomen riistakeskuksen päätös olisi sallittua panna täytäntöön myös valtion luonnonsuojelualueella. Päätös voidaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 808/2019 122 §:n 3 momentin nojalla tarvittaessa panna täytäntöön jo ennen valitusajan päättymistä ja muutoksenhausta huolimatta.

Vastaavasti merimetsojen voimakkaasta lisääntymisestä rannikkoalueilla aiheutuu kalastukselle merkittävää haittaa. On todennäköistä, että sen haittojen rajoittamiseksi myönnetään luonnonsuojelulain nojalla poikkeuslupia esimerkiksi munien öljymiseen. Merenkurkun alueen laajuudesta johtuen katsotaan tarpeelliseksi mahdollistaa merimetsän kannan hallintaan liittyvät toimenpiteet suojelualueella, mikäli niihin myönnettäisiin luonnonsuojelulain 83 §:ssä tarkoitettu poikkeuslupa. Asetuksella ehdotetaan sallittavan tällaisten toimenpiteiden toteuttaminen luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla myös perustettavalla luonnonsuojelualueella, edellyttäen, että muiden lintulajien pesintä ei häiriinny vähäistä enemmän määrin ja että toimenpiteet eivät muutoinkaan vaaranna alueen perustamistarkoitusta.

Lain 52 §:n 3 ja 6 momentin nojalla asetuksella säädettäisiin selvyyden vuoksi, että alueella saisi pyydystää ja tappaa minkkejä ja supikoiria metsästyslain 7 luvussa säädetyin mukaisesti. Luonnonsuojelulain 50 §:n 3 momentin mukaan kansallis- ja luonnonpuistoissa saa pyydystää ja tappaa minkkejä ja supikoiria metsästyslain 7 luvussa säädetyin mukaisesti. Säännös ei kuitenkaan koske valtion muita suojelualueita ilman, että siitä erikseen säädetään perustamisasetuksessa, koska lain 52 §:n 3 momentissa todetaan muulla valtion suojelualueella sovellettavan lain 49 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädettyä eli kieltoa pyydystää,

tappaa tai hätyyttää luonnonvaraisia selkärangaisia eläimiä. Minkkien ja supikoirien pyydystäminen ja tappaminen on erittäin tärkeää Merenkurkun suojelualueella erityisesti maassa pesivän lintulajiston suojelun kannalta. Erittäin haitallisten minkin ja supikoiran poistamisen tärkeys luonnonsuojelualueilla on todettu myös hallituksen esityksessä 76/2022 vp. Voimassa olevan lain mukaan näiden lajien poistaminen edellyttää yleensä poikkeuslupaa, mikä on jossain määrin hankaloittanut poistamista ja lisännyt hallinnollista taakkaa. Hallinnollisen taakan keventämiseksi asetuksessa säädettäisiin oikeudesta pyydystää ja tappaa näiden lajien yksilöitä maanomistajan suostumuksella.

Luonnonsuojelulain 51 §:n 1 mom 2 kohdan nojalla Metsähallituksen luvalla on sallittua vähentää myös muiden eläinlajien kuin minkin ja supikoiran yksilöiden lukumäärää, jos ne ovat liian runsaslukuisia tai muutoin vahingollisia. Saalistavista linnuista ei-pesivät varikset ovat pesintälinnustolle erityisen haitallisia ja yksittäiset linnunpoikasiin keskittyvät harmaalokit aiheuttavat ison tuhon pesintämenestykselle, joten näiden yksilöiden poistaminen pesintäaikana on tärkeää. Asetukseen ehdotetaan tämän vuoksi säännöstä, että Merenkurkun luonnonsuojelualueella saisi metsästyslain mukaisesti pyydystää ja tappaa variksia. Sama koskee sellaisia harmaalokkiyksilöitä, jotka aiheuttavat merkittävää haittaa muille lintulajeille. Metsästyslain mukaisena rauhoitusaikana yksilöiden tappaminen ja pyydystäminen edellyttää metsästyslain nojalla myönnettävää poikkeuslupaa.

4.7. Kalastus

Perustettavaan luonnonsuojelualueeseen kuuluvalla yleisellä vesialueella meressä noudatetaan luonnonsuojelulain 52 §:n 4 momentin mukaan kalastuslain (379/2015) 8 §:n 1 ja 3 momenteissa säädettyä eli jokaisella kalastonhoitomaksun suorittaneella sekä jokaisella 79 §:n 1 momentissa säädettyjä ikärajoja nuoremmalla tai vanhemmalla eli alle 18-vuotiaalla ja yli 65-vuotiaalla Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisella on oikeus harjoittaa vapaa-ajan kalastusta. Edellä tarkoitetuilla alueilla Suomeen rekisteröidyillä kaupallisilla kalastajilla on oikeus harjoittaa kaupallista kalastusta. Jos kaupallisen kalastuksen tarve sitä edellyttää, voi Metsähallitus vuokrata kaupalliselle kalastajalle Suomen talousvyöhykkeellä tai yleisellä vesialueella meressä olevan lohen tai taimenen pyyntipaikan, jolloin edellä tarkoitettu kalastusoikeus ei ole voimassa näillä pyyntipaikoilla. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin rajoittaa kalastusta kokonaan tai osalla aluetta tai osan aikaa vuodesta yleisellä vesialueella meressä tai Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos kalastus vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa haittaa alueen muulle käytölle. Merenkurkun perustettavalla suojelualueella ei ole tarvetta rajoittaa kalastusta.

Muualla kuin yleisellä vesialueella meressä noudatettaisiin luonnonsuojelulain 50 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan alueella saisi kalastaa kalastuslain 7 §:ssä säädettyjen yleiskalastusoikeuksien mukaisesti. Tämä tarkoittaa, että jokaisella on oikeus veloitukselta onkia ja pilkkiä sekä kalastaa silakkaa yhdellä vavalla siimaan kiinnitetyillä pystysuunnassa liikuteltavilla koukuilla ja jokaisella kalastonhoitomaksun suorittaneella sekä alle 16-vuotiaalla ja yli 65-vuotiaalla on oikeus harjoittaa viehekalastusta. Oikeudet eivät koske vaelluskalavesistöjen koski- ja virta-alueita, eivätkä niitä vesialueita, joilla kalastaminen on muun säännöksen nojalla kielletty. Onginta-, pilkintä- ja viehekalastuskilpailuja sekä muita vastaavia järjestettyjä tilaisuuksia varten on saatava kalastusoikeuden haltijan lupa. Lain 51 §:n mukaan Metsähallituksen viranomaispäätöksenä antamalla luvalla on sallittua kalastaa muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Säännökset soveltuvat perustettavalla Merenkurkun suojelualueella oleviin valtion yksityisiin vesialueisiin.

Kalojen kutualueita olisi mahdollista kunnostaa ja ennallistaa myös koneellisesti, sillä luonnonsuojelulain 50 §:n nojalla sallittua on hoitaa ja kunnostaa luonnonympäristöjä ja perinneluontotyyppisiä sekä palauttaa ennallistamalla heikentyneiden elinympäristöjen luontainen kehitys. Toteutuksessa on varmistettava, ettei suojelualueen perustamistarkoitusta vaaranneta.

4.8. Metsästys

Luonnonsuojelulain 50 §:n 1 mom 11 kohdan nojalla on sallittua luonnonsuojelualueella lopettaa haavoittunut eläin sekä ottaa haltuun alueelle kuollut riistaeläin alueen ulkopuolella tapahtuvaan metsästykseseen liittyvässä tilanteessa noudattaen, mitä metsästyslaissa säädetään. Haavoittuneen eläimen jäljittämisestä luonnonsuojelualueella, tarpeesta tällaisen eläimen lopettamiseen sekä alueelle kuolleen riistaeläimen haltuunotosta tulee ilmoittaa viipymättä Metsähallitukselle.

Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaisesti eläinten tappaminen, pyydystäminen ja hätyyttäminen on kiellettyä muualla kuin metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetulla alueella sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella. Perustamisasetuksella metsästys voidaan kuitenkin sallia joko kokonaan, tietyn aikaa, tietyllä alueella tai johonkin riistaeläinlajiin kohdistuen, jos se ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta eikä aiheuta haittaa alueen muulle käytölle.

Ympäristövaliokunnan mietinnössä YmVM 11/2010 vp on todettu, että eteläisessä Suomessa muut luonnonsuojelualueet ovat yleensä pienialaisia ja etenkin asutuskeskusten läheisyydessä niillä useimmiten on huomattavaa merkitystä ulkoilun ja virkistyskäytön kannalta, joten metsästystä on tarve säännellä tarkemmin kuin Pohjois-Suomessa. Valiokunta on todennut, että itäisessä Suomessa on suurempia olemassa olevia tai suunniteltuja suojelualueita, joilla suojelutavoitteiden kärsimättä voi olla mahdollista säännellysti metsästä. Valiokunta piti tärkeänä aluekohtaisia metsästystä koskevia ratkaisuja, jotka tehdään tapauskohtaisesti ottaen huomioon perustamistarkoituksessa mainitut luontoarvot, jokamiehenoikeudet, virkistyskäytön määrä ja suojelualueen koko. Mietinnön mukaan metsästyksen sallittavuutta harkittaessa voidaan suojelualueen perustamistarkoituksen lisäksi ottaa huomioon luonnonsuojelualueen laajuus ja syrjäinen sijainti sekä pieni virkistyskäyttöpaine metsästyksen sallivuutta lisäävinä tekijöinä.

Metsästyslain mukainen metsästys on luonnonsuojelulain 52 §:n 2 momentin mukaan sallittua ainoastaan metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetuissa kunnissa sijaitsevilla luonnonsuojelualueilla. Valtioneuvoston perustamat muut luonnonsuojelualueet on perustettu vuoden 1996 luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla. Sen 17a §:n 2 momentti vastasi voimassa olevan luonnonsuojelulain 52 §:n 2 momenttia. Sen nojalla muilla kuin metsästyslain 8 §:ssä mainituissa kunnissa sijaitsevilla luonnonsuojelualueilla metsästys on sallittu luettelemalla perustamisasetuksessa ne riistalajit, joita suojelualueella sallitaan metsästä. Vuosien 2014–2022 välillä valtioneuvoston asetuksissa hirven metsästys on pääsääntöisesti sallittu laajemmilla valtion suojelualueilla Pohjois-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa, Etelä-Karjalassa, Etelä-Savossa ja Varsinais-Suomessa. Metsäkauriin metsästys on sallittu viidellä Uudenmaan luonnonsuojelualueella. Metsäjäniksen ja rusakon metsästys on sallittua noin puolella Keski-Pohjanmaan maakunnan perustetuilla suojelualueilla, pääosalla Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois- ja Etelä-Karjalan maakuntien sekä Saimaan suojelualueita. Villisian metsästys on sallittu Etelä-Karjalan ja Uudenmaan luonnonsuojelualueilla edellä mainitun afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämistarkoituksessa. Vesilinnuista valtioneuvoston asetuksissa on sallittu vain yleisimpien vesilintujen eli sinisorsan, telkän ja tavin metsästys yksittäisillä luonnonsuojelualueilla (yksi Keski-Pohjanmaalla, viisi Pohjois-Pohjanmaalla ja kaksi Etelä-Karjalassa). Valkohäntäpeuran metsästystä ei ole sallittu valtioneuvoston asetuksella, mutta

luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä todettiin, että metsästyksen yhteydessä tapahtuvaa valkohäntäkauriin ajoa voidaan pitää myös luonnonsuojelualueella tarpeellisenä voimakkaasti kasvavan valkohäntäkauriskannan kasvun pysäyttämiseksi ja säätelemiseksi (HE 76/2022).

Hallituksen esityksessä eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 76/2022 vp) todetaan, että ”Eteläisessä Suomessa luonnonsuojelualueet ovat pinta-alaltaan usein pienialaisia verrattuna Pohjois-Suomen vastaaviin alueisiin. Näillä luonnonsuojelualueilla on usein myös huomattavaa merkitystä paitsi ekologisesti myös ulkoilun ja virkistysten kannalta. Näillä alueilla on siksi jatkossakin yleensä tarpeen säädellä metsästystä tarkemmin kuin metsästyslain 8 §:n tarkoittamilla alueilla. Pykälän 3 momentin mukaan luonnonsuojelualueen perustamisasetuksella voitaisiin säätää metsästyksen sallimisesta, jos metsästys ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta tai aiheuta haittaa alueen muulle käytölle. Perustettavilla valtion muilla luonnonsuojelualueilla metsästyksestä päätettäisiin siten edellä mainituista lähtökohdista käsin tapauskohtaisesti huomioon ottaen luonnonsuojelualueen perustamistarkoitus, jokamiehenoikeudet sekä virkistys- ja luontoarvot. Metsästystä koskevat rajoitukset voisivat olla myös alueellisia, ajallisia tai kohdistua tiettyyn riistaeläinlajiin. Metsästyksen rajoittamiseksi yleisen turvallisuuden vuoksi voitaisiin toimia myös metsästyslain 23 §:ssä säädetyn mukaisesti, mitä mahdollisuutta Metsähallitus on jo nykyisellään käyttänyt tarvittaessa sekä luonnonsuojelualueilla että myös niiden ulkopuolella, esimerkiksi matkailukeskusten välittömässä läheisyydessä.”

Petteri Orpon hallitusohjelmassa on korostettu metsästyksen merkitystä. Sen mukaan metsästyksen ja luonnonsuojelun välistä vastakkainasettelua torjutaan, eikä metsästysmahdollisuuksia kavenneta perusteetta esimerkiksi luonnonsuojelualueilla. Metsästäjien tekemä riistanhoitotyö on tärkeä osa luonnonsuojelua ja parantaa luonnon monimuotoisuutta. Muun muassa vesilintukantojen suojelemiseksi ryhdytään toimiin muun muassa naakka- ja variskantojen säätelemiseksi. Hylkeiden metsästystä merialueilla tehostetaan vaelluskalakantojen turvaamiseksi ja ammattikalastajien toimintaedellytysten parantamiseksi.

Valtioneuvoston päätöksessä 20.8.1998 Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen hyväksymisestä on todettu, että alueen sisällyttäminen Natura 2000 -verkostoon ei pääsääntöisesti vaikuta metsästysoikeuksiin eikä niiden käyttöön, sillä Natura-alueiden suojelun tavoitteena on tiettyjen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen suojelu sekä sellaisten lajeja koskevien häiriöiden estäminen, jotka merkittävällä tavalla vaarantavat lajien suojelutason. Metsästystä ei ole pidettävä tällaisena häiriönä muutoin kuin erityisen tärkeillä linnustonsuojelualueilla ja harmaahylkeiden suojelun kannalta merkityksellisillä alueilla.

Niillä Natura 2000 -verkoston alueilla, jotka toteutetaan muutoin kuin luonnonsuojelulain nojalla, metsästystä ei rajoiteta. Suurin osa Natura 2000 -verkoston alueista on luonnonsuojelualueita tai sisältyy jo päätettyihin luonnonsuojeluohjelmiin tai vahvistettujen kaavojen suojelualuevarauksiin.

Luonnonsuojeluohjelmiin sisältyvät alueet suojellaan harjijensuojeluohjelmaa lukuun ottamatta muodostamalla niistä luonnonsuojelualueita. Luonnonsuojelualueita perustettaessa ratkaistaan tapauskohtaisesti luonnonsuojelulain säännösten mukaisesti, miten metsästykseseen alueella suhtaudutaan.

Tärkeimmillä lintujen muutonaikaisilla levähdysalueilla on tarvetta luonnonsuojelualueita muodostettaessa turvata myöhään kokoontuvien lintujen häiriötön oleskelu ennen muuttoa. Tämä on mahdollista toteuttaa rauhoitusmääräyksissä rajoittamalla metsästystä osittain tai kokonaan. Rajoituksia ei kuitenkaan toimeenpanna yksipuolisin viranomaispäätöksin vaan ne toteutetaan merkittävillä metsästysalueilla neuvottelemalla eri etutahojen tavoitteita yhteen sovittaen. Tämä tapahtuu Natura 2000 -verkoston toteuttamiseen liittyvien hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisen yhteydessä.

Luonnonsuojelualueilla metsästyksen suhtaudutaan paikallisten olosuhteiden mukaisesti. Valtion luonnonsuojelualueilla alueen muut käyttötarkoitukset saattavat edellyttää metsästyksen rajoittamista ajan tai paikan suhteen esimerkiksi, jotta vältetään luonnonharrastuksen, luonnon virkistyskäytön ja metsästyksen ristiriitoja.

Pohjois-Suomen laajoilla valtionmailla luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräykset ovat metsästyksen suhteen sallivampia kuin Etelä-Suomessa. Tähän paikallisten asukkaiden oikeuksia korostavaan periaatteeseen ei Natura 2000 -verkostoa koskeva päätös tuo muutoksia.

Merenkurkun saariston Natura 2000 -alueen suojelun toteutustapana on valtioneuvoston päätöksen mukaan luonnonsuojelulaki, rakennuslaki ja vesilaki seuraavasti (alueen tietolomake): Alueen kansainvälisesti merkittävien suojeluarvojen turvaamiseksi pääosa maa-alueesta on tarkoitettu muodostaa luonnonsuojelulain mukaiseksi luonnonsuojelualueeksi. Tavoitteena on säilyttää nämä alueet mahdollisimman luonnonmukaisesti kehittyvinä näytteinä saariston luontotyypeistä. Myös luontotyyppien ja erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkojen suojelua koskevia luonnonsuojelulain säännöksiä voidaan soveltaa joillakin rajoitetuilla alueilla. Suojelutavoitteiden saavuttamista voidaan tukea maankäyttö- ja rakennuslain ja vesilain keinoin.

Merenkurkun perustettava suojelualue lomittuu mosaiikkimaisesti aiemmin perustettuihin yksityisiin luonnonsuojelualueisiin, joilla metsästystä ei ole rajoitettu. Alueella myös metsästää vain rajallinen määrä metsästäjiä, erityisesti saaristossa. Ehdotetulla suojelualueella on 16.9.2017–31.12.2023 välisenä aikana metsästetty yhteensä 33 hirveä ja 1.9.2017–15.2.2024 yhteensä 61 valkohäntäpeuraa. Alueella on myös lintujen metsästyksessä tehty metsästysseuran omia ratkaisuja, joilla on huomioitu metsästyksen vaikutukset lintukantoihin. Norrskärin eristyneellä saariryhmällä, jossa levähtää huomattava määrä rauhoitettuja lintuja, metsästysseura on oma-aloitteisesti kieltänyt lintujen metsästyksen 1.8–20.9 välisen ajan Västra Norrskärillä ja 21.9–31.12. välisen ajan Östra Norrskärillä, jolloin metsästystä ei tapahdu molemmilla saarilla yhtä aikaa, vaan linnuilla on myös rauhoitettua aluetta levähtämiseen.

Alueella ei ole niin sanottua lupametsästystä eli Metsähallitus ei myy metsästyslupia yksittäisille henkilöille vaan Metsähallitus on tehnyt metsästysoikeuden vuokrasopimukset paikallisten metsästysseurojen kanssa. Metsähallitus on solminut alueella 18 metsästysvuokrasopimusta paikallisten metsästysseurojen ja yhdistysten kanssa. Sopimukseen kuuluu hirvieläinten, hylkeiden, pienriistan, vieraspetojen sekä vesilintujen metsästys. Hirvieläimiä metsästetään pääasiassa alueen mantereisissa osissa tai isoimmissa puustoissa saarissa. Metsästysvuokrasopimukset eivät koske valtion yleisiä vesialueita. Metsästyslain 615/1993 §7 mukaan jokaisella Suomen kansalaisella on oikeus metsästää yleisellä vesialueella ja siihen kuuluvilla saarilla ja luodoilla, jotka ovat valtion omistuksessa.

Valtioneuvoston hyväksymän rantojen suojeluohjelman mukaan kalastus ja metsästys olisi rantojen suojelualueella mahdollista, mikäli se ei ole ristiriidassa alueella olevan lajiston erityisen suojelutarpeen kanssa.

Merenkurkun saariston Natura 2000 -alueen suojeluperusteena on 82 lintulajia ja 3 nisäkäslajia (lueteltu taulukossa 4, joiden lisäksi 4 uhanalaista lajia), joista metsähanhi, jouhisorsa, heinätavi, lapasorsa, tukkasotka, haahka, pyy, teeri ja metso sekä sauikko ovat riistalajeja. Koska luonnonsuojelualueen perustamisella toteutetaan Natura 2000 -alueen suojelu, näiden lajien metsästämistä ei voida luonnonsuojelulain 52 §:n 2 momentin nojalla asetuksella sallia, koska niiden metsästys vaarantaisi alueen perustamistarkoitusta.

Taulukko 4. Natura 2000 -alueen suojeluperusteena olevat lajit, joiden lisäksi on 4 uhanlaista lajia.

Laji	Tieteellinen nimi
Naurulokki	Larus ridibundus
Suokukko	Calidris pugnax
selkälokki (alalaji fuscus)	Larus fuscus fuscus
Mustaviklo	Tringa erythropus
Nuolihaukka	Falco Subbuteo
Sepelrastas	Turdus torquatus
Punakuiri	Limosa lapponica
Heinäkurppa	Gallinago media
Luhtahuitti	Porzana porzana
Sinirinta	Cyanecula svecica
Lapintiira	Sterna paradisaea
Varpuspöllö	Glaucidium passerinum
Kurki	Grus grus
Pikkulepinkäinen	Lanius collurio
Ruisrääkkä	Crex crex
Uivelo	Mergellus albellus
Ampuhaukka	Falco columbarius
Muuttohaukka	Falco peregrinus
Haarahaukka	Milvus migrans
Pilkkasiipi	Melanitta fusca
Kuikka	Gavia arctica
Keltavästäräkki	Motacilla flava
Mustalintu	Melanitta nigra
Jänkäkurppa	Lymnocyptes minimus
Tuulihaukka	Falco tinnunculus
Kaakkuri	Gavia stellata
Pikkusieppo	Ficedula parva
Mehiläishaukka	Pernis apivorus
mustakurkku-uikku	Podiceps auratus
Idänuunilintu	Phylloscopus trochiloides
Haahka	Somateria mollissima
Räyskä	Hydroprogne caspia
Vesipääsky	Phalaropus lobatus
Pohjantikka	Picoides tridactylus
Punajalkaviklo	Tringa tetanus
Liro	Tringa glareola
Kapustarinta	Pluvialis apricaria
Ristisorsa	Tadorna tadorna
Harmaapäätikka	Picus canus
Härkälintu	Podiceps grisegena
Kalatiira	Sterna hirundo
Hiiripöllö	Surnia ulula
Teeri	Lyrurus tetrix tetrix
Kivitasku	Oenanthe oenanthe
Tundrakurmitsa	Pluvialis squatarola
Metso	Tetrao urogallus
Nelilehtivesikuusi	Hippuris tetraphylla
Rastaskerttunen	Acrocephalus arundinaceus
Helmipöllö	Aegolius funereus
Itämerennorppa	Pusa hispida botnica
Saukko	Lutra lutra
Halli	Halichoerus grypus
Heinätävi	Spatula querquedula

Harmaahaikara	Ardea cinerea
Karikukko	Arenaria interpres
Suopöllö	Asio flammeus
Ruokki	Alca torda
Jouhisorsa	Anas acuta
Lapasorsa	Spatula clypeata
Harmaasorsa	Mareca strepera
Metsähanhi	Anser fabalis
Pyy	Bonasa bonasia
Kuovisirri	Calidris ferruginea
Merisirri	Calidris maritima
Pikkusirri	Calidris minuta
Lapinsirri	Calidris temminckii
Riskilä	Cepphus grille
Huuhkaja	Bubo bubo
Lapinkirvinen	Anthus cervinus
Maakotka	Aquila chrysaetos
Valkoposkihanhi	Branta leucopsis
Lapasotka	Aythya marila
Pulmussirri	Calidris alba
Etelänsuosirri	Calidris alpina schinzii
Isosirri	Calidris canutus
Tukkasotka	Aythya fuligula
Kehräjä	Caprimulgus europaeus
Laulujoutsen	Cygnus cygnus
Ruskosuohaukka	Circus aeruginosus
Palokärki	Dryocopus martius
Peltosirkku	Emberiza hortulana
Sinisuhaukka	Circus cyaneus

Riistalajeista ovat metsästyslain 37 §:n 3 momentin nojalla aina rauhoitettuja lajeja susi, karhu, sauikko, ahma, ilves ja kirjohylje, joten niiden metsästystä ei ole mahdollista valtioneuvoston asetuksella sallia.

Muista riistalajeista uhanalaisia ovat haapana, punasotka, alli, tukkakoskelo, isokoskelo, peltopyy ja nokikana, joten niiden metsästyksen salliminen ei ole perusteltua.

Riistalajeista alueella eivät esiinny seuraavat lajit: kiiruna, riekko, euroopanmajava, kanadanmajava, hilleri, kuusipeura, saksanhirvi, japaninpeura, metsäpeura, muffloni ja villisika. Näistä viimeksi mainitun leviämiseen kuitenkin ehdotetaan varauduttavan ja sen metsästys sallittavan afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi.

Kuulemis- ja osallistamistilaisuuksissa vuosina 2021–2022 on esitetty paikallisesti tärkeinä saaliseläiminä hirvi, jänis ja rusakko, kanadanhanhi, heinäSORsa, tavi telkkä ja merihanhi.

Alueella ehdotetaan sallittavan metsästää sellaisia alueella esiintyviä riistalajeja, jotka eivät ole Natura - alueen suojeluperusteena (paitsi edellä todetut hyljelajit), eivät ole metsästyslainsäädännössä kokoaikaisesti rauhoitettuja ja eivät ole uhanalaiseksi luokiteltuja. Näin ollen esitetään sallittaviksi riistalajeiksi nisäkkäistä hirvi, valkohäntäpeura ja metsäkauris, mäyrä, jänis ja rusakko, joiden metsästäminen on sallittua perustettavaan luonnonsuojelualueeseen rajautuvilla yksityisillä luonnonsuojelualueilla ja muilla yksityisillä kiinteistöillä. Villisian metsästys myös ehdotetaan sallittavan afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi ja kanadanmajavan metsästys varautumisena sen leviämiseen alueella. Vesilinnuista ehdotetaan sallittavan fasaanin, heinäSORsan, kanadanhanhen, merihanhen, sepelkyyhkyn, tavin ja telkän metsästäminen.

Orava ja lehtokurppa esiintyvät alueella, mutta koska osallistamiskokouksessa 20.3.2025 todettiin, että niitä ei alueella metsästetä, ne eivät sisälly ehdotukseen metsästettävistä lajeista.

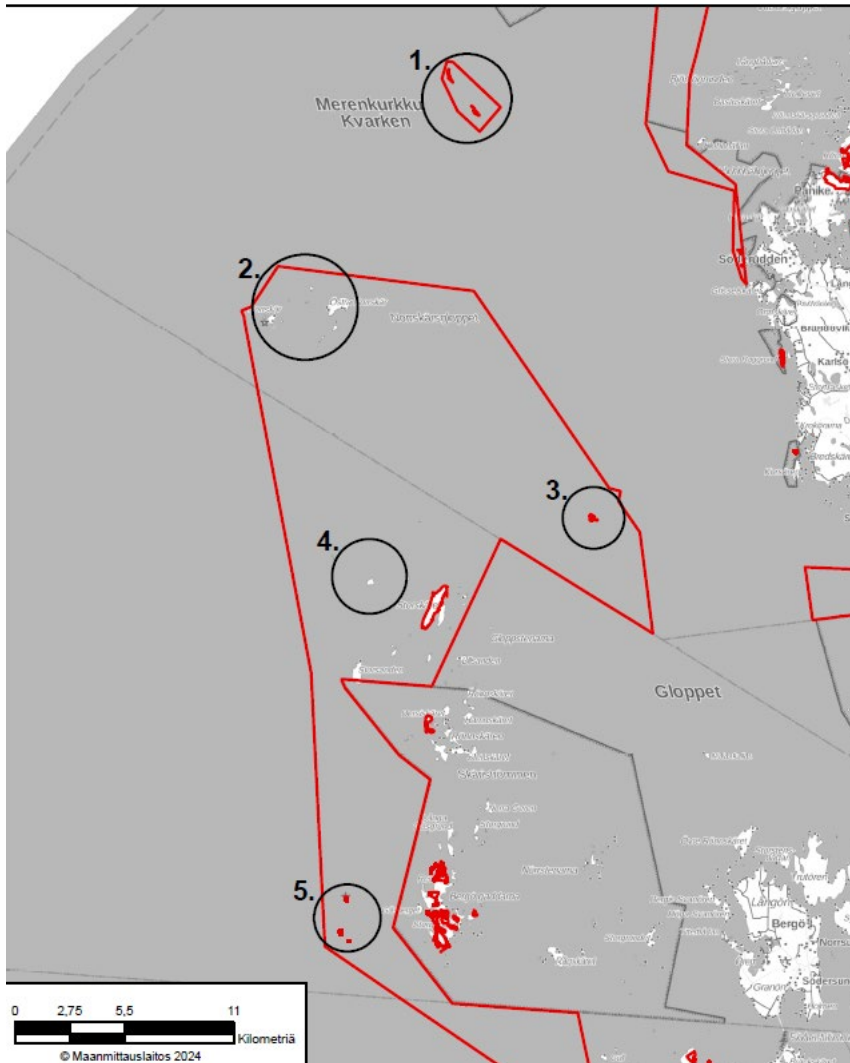
Edellä esitettyä metsästysoikeuden vuokraamista paikallisille metsästysseuroille jatkettaisiin ennallaan myös alueen perustamisen jälkeen, eikä alueelle myytäisi erillisiä metsästyslupia.

Merenkurkun suojelualueen yleisillä vesialueilla sekä Norrskärin ja Storskärin valtion yksityisillä vesialueilla ja niiden sisällä sijaitsevilla saarilla ehdotetaan lisäksi sallittavan harmaahylkeen ja itämerennorpan metsästys. Sallimisen perusteena on se, että metsästys ei uhkaa itämerennorpan tai harmaahylkeen kantoja alueella, sillä molempien lajien kannat ovat erittäin vahvat. Perustettavan suojelualueen läheisyydessä sijaitsee Snipansgrundin – Medelkallanin hylkeidensuojelualue, joka on perustettu valtioneuvoston asetuksella vuonna 2011 (736/2001) ja johon kuuluu noin 3260 hehtaaria valtion omistamia alueita Mustasaaren kunnassa. Hyljekantojen hallintaa koskien maa- ja metsätalousministeriö on hyväksynyt Itämeren hyljekantojen kannanhoitosuunnitelman ([Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2024:22](#)). Sen tavoitteena on jo suotuisassa suojelutasossa olevan hallin suotuisan suojelun tason säilyttäminen ja itämerennorpan osalta suojelutason säilyttäminen nykytasolla 2030 asti ja lopulta suotuisan suojelutason saavuttaminen. Suunnitelman mukaan hallin suojelu ei edellytä uusien suojelualueiden perustamista tai metsästyksen kieltämistä tai rajoittajista laajemmilla alueilla. Itämerennorpan hoitotoimenpiteissä keskitytään erityisesti Suomenlahden ja Saaristomeren tutkimus- ja suojelutoimiin sekä Perämeri-Merenkurkun kannanarvioinnin tarkentamiseen. Itämerennorpan kanta on pitkään kasvanut Perämerellä, joten siellä ei ole tarpeen perustaa sen suojelemiseksi suojelualueita. Merenkurkun perustettavan suojelualueen alueella on vuosina 2017–2024 metsästetty yhteensä 57 harmaahyljettä ja 18 itämerennorppaa eli keskimäärin vuositasolla 9–10 harmaahyljettä ja 2 itämerennorppaa. Merenkurkun Natura -alueeseen sisältyvillä yksityisillä luonnonsuojelualueilla on samalla ajanjaksolla metsästetty yhteensä 8 harmaahyljettä ja 34 itämerennorppaa. Riistakeskuksen alueella metsästetyistä harmaahylkeistä on Merenkurkun Natura-alueella metsästetty ajanjaksolla 25 prosenttia ja itämerennorpista 20 prosenttia, ja kannanhoitoalueesta alueella metsästettyjen harmaahylkeiden osuus on 17,5 prosenttia, mutta itämerennorpan osalta vain 6,6 prosenttia. Hylkeiden metsästys tapahtuu jäiseen aikaan pienillä luodoilla kuten Vöyrin Hällgrundin alueella, ei lintujen pesintään käytettävillä suuremmilla luodoilla. Hylkeen metsästys alueella tapahtuu pääosin jäiseen aikaan, jolloin linnut eivät käytä aluetta levähdysalueena.

Molemmat hyljelajit ovat Merenkurkun Natura-alueen suojeluperusteita, joten hylkeiden metsästyksessä on varmistettava, että se ei johda lajin suojelutilanteen heikentymiseen.

Kävijäturvallisuuden vuoksi ehdotetaan, että Mustasaassa erittäin aktiivisessa virkistyskäytössä oleva ja Sommarön alueella ja Vöyrin kunnassa virkistykseen käytettävän ja tarkoitukseen kehitettävän sijaitsevan Söderskatanin alueella sallittaisiin ainoastaan hirvieläinten ja villisian ajaminen metsästyksen yhteydessä.

Metsästykseseen ei ehdoteta tehtävän muita ajallisia tai alueellisia rajoituksia, vaikka perustettavalla alueella on lintujen levähdysten kannalta hyvin merkittäviä alueita. Näitä ovat Mustasaaren kunnassa sijaitsevat matalikot Häggrund-Skvättan, Hällgrundin matalikko, Västra Norrskär, Norrskär Synnerstgärdet, Utgrynnan-Storkallan ja Skötgrund sekä Maalahden kunnassa Strömmingsgrynnan Nämä matalikot sijaitsevat kaukana ulkomerellä, joilla linnustusta ei käytännössä harjoiteta. Ainoa aktiivisessa ihmiskäytössä oleva tärkeä levähdyspaikka on Västra Norrskärin lähellä sijaitsevat matalikot. Liikkumista levähdysalueilla ehdotetaan tarkasteltavan alueella laadittavan, koko Merenkurkun Natura-aluetta koskevan hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä.

Kuva 4. Tärkeimmät lintujen levähdysalueet. Rajauksia tarkennetaan hoito- ja käyttösuunnitelman laadinnan yhteydessä. (1=Utgrynnan-Storkallan, 2=Norrskär W ja Norrskär Synnertsgården, 3=Skötgrund, 4=Häggrund-Skvättan, 5=Strömmingsgrynnan.

Merenkurkun alue on erittäin merkittävä linnuston suojelulle, mutta niiden pesintää vaarantavat saaristoon päässeet maapedot. Luonnonsuojelulain 50 §:n 3 momentin mukainen minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen metsästyslain 7 luvussa säädetyn mukaisesti on erityisen tärkeää perustettavalla Merenkurkun suojelualueella. Suojelualueella ehdotetaan sallittavan myös ketun, kärpän ja näädan metsästys lintukantojen suojelemiseksi, kuitenkin pesintäajan ulkopuolella eli ulkosaaristossa 15.4.–15.8. välisen ajan ulkopuolella ja mantereisilla alueilla 15.4.–1.8. välisen ajan ulkopuolella. Ulkosaaristolla tarkoitetaan Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueella Merenkurkun ulkosaaristoksi määritellyn vesialueen sisällä kokonaisuudessaan sijaitsevia saaria ja luotoja ([Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022-2027 : Osa 1: Vesienhoitoaluekohtaiset tiedot - Doria](#)).

Mikäli merimetso ja valkoposkihanhi säädettäisiin riistalajeiksi, ne voitaisiin lisätä alueella metsästettäviin lajeihin neuvottelukunnan esityksen perusteella.

4.9. Pelastustoiminta ja maanpuolustus

Luonnonsuojelulain 50 §:n 4 momentin nojalla suojelualueella saadaan tilanteen niin vaatiessa ryhtyä maanpuolustuksen, Rajavartiolaitoksen tehtävien, pelastustoiminnan, ihmisiin tai eläimiin tarttuvien tautien ja kasvintuhoojien torjunnan tai eläinsuojelun edellyttämiin välttämättömiin toimenpiteisiin. Metsähallitus voi antaa pyynnöstä virka-apua valtion viranomaiselle kasvintuhoojien tai ihmisiin tai eläimiin tarttuvien tautien torjuntavollisuuden toteuttamiseksi. Pelastustoiminnan vaatiessa niin maihinnousu kuin tarvittaessa myös ilma-aluksella laskeutuminen ei edellytä erillistä lupaa vaan on sallittua suoraan lain nojalla.

Perustamisasetuksella voidaan luonnonsuojelulain 52 §:n 6 momentin nojalla säätää Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen harjoitus- ja koulutustoiminnasta sellaisella valtion muulla luonnonsuojelualueella, johon Puolustusvoimilla tai Rajavartiolaitoksella on käyttöoikeus, ja muutoinkin muuhun luonnonsuojelualueeseen kuuluvalla vesialueella, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta.

Suomi on riippuvainen meriyhteyksistä turvallisuuden, huoltovarmuuden sekä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta. Merialueiden turvallisuutta sekä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamista käsitellään valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa, valtioneuvoston puolustuselonteossa sekä valtioneuvoston periaatepäätöksessä yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta.

Merialueet ovat maanpuolustuksen kannalta erittäin merkityksellisiä alueita. Maanpuolustus edellyttää puolustusvoimien aktiivista toimintaa merialueilla, sekä merialueiden kattavaa meri- ja ilmavalvontaa. Toiminnalla varmistetaan sotilaallisen maanpuolustuksen ja aluevalvonnan tarpeet kaikissa olosuhteissa (normaaliolot, normaaliolojen häiriötilanteet ja poikkeusolot). Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien toteuttaminen rajoittaa joillakin alueilla merialueiden muuta käyttöä toimintojen luonteesta, sijainnista ja ajankohdasta riippuen.

Puolustusvoimat toteuttaa lain puolustusvoimista (551/2007) ja aluevalvontalain (755/2000) perusteella ilma- ja merivalvontaa kaikkialla Suomen valtakunnan alueella ja Suomen lähialueella. Valvonta toteutetaan Suomen alueelta ja kansainväliseltä alueelta. Järjestelmällinen merenmittaus ja merenpohjan koostumuksen tutkimus ovat aluevalvontalain 12 §:n mukaan luvanvaraisia toimintoja. Lupaviranomaisena toimii Pääesikunta. Myös aineistojen yhdistäminen muuhun olemassa olevaan merenmittausaineistoon tai julkaisemiseen tulee olla Pääesikunnan erillinen lupa.

Maanpuolustuksen kannalta keskeistä ovat väylästön käytettävyyden, normaaliolojen johtamisjärjestelmien tarpeet ja Puolustusvoimien vedenalaiset rakenteet. Suunnitellulla Merenkurkun luonnonsuojelualueella Puolustusvoimien kannalta on tärkeää, että alueilla voidaan jatkossakin suorittaa kaikkia maanpuolustuksen kannalta tarpeellisia toimenpiteitä. Lisäksi alueella tulee olla mahdollista kehittää maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä, jos se on maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä. Esimerkiksi alueelle tulee olla mahdollista sijoittaa ja rakentaa uusia välttämättömiä valvontajärjestelmiä. Asetukseen ehdotetaan sisällytettävän maanpuolustuksen tarpeet huomioiva säännös.

4.10. Liikkuminen

Metsähallituksen luvalla on luonnonsuojelulain 51 §:n 1 mom 6 kohdan nojalla sallittua laskeutua luonnonsuojelualueelle ilma-aluksella. Edellä todetusti pelastustoiminnan niin vaatiessa lupaa ei edellytetä luonnonsuojelulain 50 §:n 4 momentin nojalla.

Luonnonsuojelulain 56 §:n 2 momentin mukaan valtion muulla luonnonsuojelualueella saadaan joko alueen perustamissäädöksen tai lain 58 §:ssä tarkoitettuun järjestyssääntöön otettavalla määräyksellä kieltää tai rajoittaa liikkumista, leiriytymistä, maihinnousua sekä veneen, laivan tai muun kulkuneuvon pitämistä. Liikkumisen ja maihinnousun kieltämisen tai rajoituksen edellytyksenä on, että se on välttämätöntä alueen eliölajien tai luontotyyppien säilymiselle. Metsähallitus saa antaa luvan poiketa näistä kielloista tai rajoituksista luonnonsuojelulain 56 §:n 3 mom nojalla.

Valtioneuvoston hyväksymässä rantojensuojeluohjelmassa todetaan, että ”ohjelmaan kuuluvilla alueilla jokamiehenoikeuksiin perustuva luonnon virkistyskäyttö, retkeily, marjastus, sienestys, kalastaminen ja tilapäinen leiriytyminen olisi sallittu, mikäli luonnolle ei tästä aiheudu haittaa. Liikkumis- ja maihinnousurajoitukset olisivat tarpeen vain, jos alueella olevan uhanalaisen tai harvinaisen lajiston suojeleminen näin vaatii. Sama koskee lajimäärältään ja yksilömäärältään poikkeuksellisen arvokkaita alueita, kuten lintuluotoja sekä joitakin kulutukselle poikkeuksellisen arkoja kasvillisuustyppejä.” Päätöksessä on lisäksi todettu, että ”luonnonarvojen turvaamiseksi tulee harkita veneliikennelain ja maastoliikennelain mukaisia rajoituksia erityisesti silloin, kun alueella on helposti häiriintyvää lajistoa”.

Perustamisasetuksessa ei ehdoteta säädettävän liikkumisrajoituksista alueella. Kun laaditaan aluetta koskeva hoito- ja käyttösuunnitelma, siinä määritetään tärkeät levähdysalueet ja keskeiset lintujen pesintäsaaret ja -luodot, joille järjestyssäännössä määrätään pesintä- ja levähdysaikainen liikkumis- ja maihinnousukiello luonnonsuojelulain 58 §:n nojalla. Liikkumisrajoitusten ulkopuolelle rajattaisiin ammattikalastuksen ja hylkeenpyynnin kannalta välttämätön maihinnousu. Samoin, mikäli hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen yhteydessä tunnistettaisiin lajisuojelun kannalta tarve rajoittaa alusliikenteen nopeuksia tai alustyppejä, sellaisesta päätettäisiin vesiliikennelakia (782/2019) noudattaen.

Taulukko 5. Merenkurkun luonnonsuojelualueen tärkeimmät lintujen pesimäluodot.

Saari	Kunta
Lillgrynnan, osin valtion	Korsnäs
Koberggrynnorna	Korsnäs
Brus, osin valtion	Korsnäs
Strömmingsgrynnan-Sandgrynnan	Maalahti
Strömmingsbådan, osin valtion	Maalahti
Medelbådan	Maalahti
Lågbådan	Maalahti
Skrakagrynnan	Maalahti
Häggrund+grynnorna	Maalahti
Ljusån	Maalahti
Skvättan	Maalahti
Hällgrund	Vöyri
Pjuken	Vöyri
Västra Norrskär	Mustasaari

Östra Norrskär	Mustasaari
Synnerstberget	Mustasaari
Revet	Mustasaari
Dynggrynnan	Mustasaari
Fänriksberget	Mustasaari
Fletan	Mustasaari
Sandbanken	Mustasaari
Norbergsfletan	Mustasaari
Norrberget	Mustasaari
Söderbrottet	Mustasaari
Österbrottet	Mustasaari

4.11. Muuta

Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan luonnonsuojelualueella ei saa ryhtyä muihin toimiin, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan, eliölajien säilymiseen taikka alueen perustamistarkoitukseen. Säännöksellä kielletään sellaiset toimenpiteet, jotka eivät sisälly pykälässä eriteltyihin toimenpiteisiin.

Sallittua sen sijaan on lain 55 §:n 3 momentin nojalla käyttää sellaista oikeutta, joka ennen rauhoitusmääräysten voimaantuloa perustettuna rasiitteena, vuokraoikeutena tai muuna vastaavana oikeutena kohdistuu luonnonsuojelualueeseen. Tällainen oikeus voidaan kuitenkin lunastaa valtiolle 114 §:n mukaisesti. Edellä todetusti alueella on voimassa lukuisia vuokrasopimuksia, jotka säilyvät voimassa, samoin tierasitteet ja vastaavat.

4.12. Hoidon ja käytön tavoitteet

Suojelualueiden hoidon ja käytön ohjauksen tärkein tehtävä on turvata alueiden luonto- ja kulttuuriarvot sekä mahdollisuuksien mukaan parantaa niiden tilaa. Tämä ensisijainen tavoite on myös reunaehto kaikelle alueen käytölle.

Luonnonsuojelulain nojalla suojeltavien alueiden hoidon ja käytön keskeisin tavoite on alueiden säilyttäminen luonnontilaisina siten, että ekosysteemit kehittyvät luonnon omien prosessien mukaisesti ja ihmisen aiheuttamat häiriöt ovat mahdollisimman vähäisiä. Pääosalla Merenkurkun luonnonsuojelualueesta tämä on riittävä toimenpide suojeluarvojen turvaamiseksi. Suojeluarvojen turvaamiseksi alueella tarvitaan joitain aktiivisia luonnonhoitotoimenpiteitä, kuten umpeenkasvun estämistä, perinnemaisemien ylläpitoa, vieraslajien, kuten supikoiran ja minkin, aktiivista poistamista sekä meriluontotyyppien ennallistamista.

Merenkurkun kulttuuriperintö, eli arkeologiset kohteet ja rakennusperintö, muodostuu perinteisen maankäytön, eli kalastuksen, sekä valtiollisen toiminnan muodostamista kulttuuriperintökohteista. Hoidon tavoitteena on arvokohteiden kunnon säilyminen sekä ajantasaisen tiedon ylläpito. Tavoitteen on määrä ylläpitää kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden suojelu- ja käyttöarvoja.

Kuntien kannalta keskeisiä luonnonsuojelualueen tavoitteita ovat:

1. Luonnon monimuotoisuus: Pysäyttää luontokato ja vaalia sekä turvata alueen ainutlaatuinen luonnon monimuotoisuus.
2. Yhteistyö: Edistää luonnonsuojelualueen käyttöä koskevaa päätöksentekoa, huomioiden paikallisväestön ja yhteensovittaa toimintoja, turvaten samalla saariston ja elinkeinoelämän elinvoimaisuuden ilman suojeluarvojen vaarantamista.
3. Perinteiset elinkeinot ja harrastukset: Turvata ammatti- ja vapaa-ajankalastus sekä alueelle keskeinen metsästys kestäväällä tavalla.
4. Tukea ja kannustaa kiinnostusta ja toimelaisuutta huolehtia saariston rakennuskannasta, rakenteista sekä kasvillisuudesta ja eläimistöä.
5. Virkistyskäyttö: Edistää ja kehittää saariston saavutettavuutta, mahdollisuuksia retkeilyyn ja alueeseen tutustumiseen sekä yritteliäisyyttä.
6. Kulttuurin ja ympäristön vaaliminen: Vaalia saariston arvokkaita kulttuuriperintökohteita, kuten valtakunnallisesti tärkeitä RKY-kohteita, valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta sekä niissä olevia rakennuksia ja perinnemaisemien hoidettuja ja laidunnettuja ympäristöjä.
7. Merenkurkun maailmanperintöalue: Laajentaa yhteistyötä maailmanperintöalueen kanssa ja edistää alueen tutkimustyötä ja kansainvälistä tunnettavuutta.

4.13. Neuvottelukunta

Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden käyttöä koskevan päätöksenteon tueksi ehdotetaan paikallisväestön huomioon ottamiseksi ja toimintojen yhteensovittamisen edistämiseksi neuvottelukuntaa, jonka Metsähallitus kutsuisi koolle asianomaisia sidosryhmiä kuultuaan. Asetettavalla valtuuskunnalla olisi välitön liityntä valtion omistamiin alueisiin.

Neuvottelukunnan jäsenten tarkkaa lukumäärää ei ehdoteta täsmennettäväksi, eikä myöskään yksittäisiä yhteisöjä tai viranomaisia. Asetuksessa kuitenkin yksilöitäisiin, mistä eturyhmistä neuvottelukunnassa tulisi olla edustus.

Neuvottelukunnan tehtävänä olisi toimia yhdyssiteenä Metsähallituksen ja paikallisten toimijoiden välillä, osallistua alueen hoito- ja käyttösuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen, vaalia aluetta ja omalta osaltaan edistää luonnonsuojelualueen perustana olevia luonnonarvoja tukevaa alueen suojelua, tutkimusta ja kehittämistä. Lisäksi seurataan alueella tapahtuvaa tutkimusta ja seurantaa. Neuvottelukunnan tehtävänä on myös tehdä ehdotuksia tämän asetuksen, hoito - ja käyttösuunnitelmien, järjestyssäännön sekä vastaavien ohjeiden muuttamisesta.

Jos neuvottelukunta tekee aloitteen ympäristöministeriölle muutokseksi aluetta koskevaan valtioneuvoston asetukseen, ympäristöministeriö pyytää normaalin säädösvalmisteluprosessin mukaisesti ehdotetuista muutoksista ja niille esitetyistä perusteluista lausunnot kaikilta keskeisiltä toimijoilta ja yleisesti lausuntopalvelu.fi -palvelun kautta kaikilta kiinnostuneilta tahoilta. Saadun lausuntopalautteen perusteella muutosehdotukset esitetään ministeriön johdolle, joka päättää muutosehdotuksen viemisestä valtioneuvostoon. Valtioneuvosto päättää asetuksen muuttamisesta.

Neuvottelukunnan tulee toiminnassaan (myös) pyrkiä turvaamaan saariston ja elinkeinoelämän elinvoimaisuus alueen suojeluarvoja vaarantamatta.

Metsähallituksen olisi kutsuttava neuvottelukunta koolle välittömästi asetuksen tullessa voimaan, koska sen tarpeellisuus on alueen perustamisvaiheessa ja hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen aikana on ilmeinen, sekä neuvottelukunnan enemmistön niin halutessa. Alkuun neuvottelukunta olisi todennäköisesti hyvinkin laaja. Kunkin nelivuotisen toimikauden päättymisen yhteydessä neuvottelukunnan olisi hyvä neuvottelukunnan työtä ja sen laajuutta. Neuvottelukunta laatii yhdessä hyväksyttävän työjärjestyksen.

Perustettavaksi esitettävä neuvottelukunta on tärkeä suojelualueen perustamisen paikalliselle hyväksyttävyydelle. Merenkurkun luonnonsuojelualueen säädösvalmistelua edeltäneessä työssä ja alueen toimijoiden ja intressiryhmien kanssa käydyissä neuvotteluissa on tunnistettu suojelualueen perustamisen hyväksyttävyyden kannalta tärkeäksi laaja yhteistyö ja paikallisten intressiryhmien osallisuus perustettavan luonnonsuojelualueen hoidossa ja sen suunnittelussa, resurssien kohdentamisessa sekä suojelun vaikutusten seurannassa ja tarvittaessa toimintatapojen tai asetuksen sisällön päivityksessä.

Yhteistoimintaa pidetään alueella erityisen tarpeellisena luonnonsuojeluun liittyvän konfliktihistorian sekä Merenkurkun ominaispiirteiden takia. Nopea maankohoaminen Merenkurkussa hyvin merkittävä erityispiirre, joka aiheuttaa jatkuvasti uusia ihmistoiminnan ja luonnonsuojelun välisiä yhteensovittamiskysymyksiä ratkaistavaksi. Suojelualueen hallinnoinnin adaptiivisuus on noussut myös merkittäväksi kysymykseksi esimerkiksi lintukantojen kehityksen, niihin vaikuttavien petojen poiston ja metsästyksen säätelytarpeiden näkökulmasta, mutta myös väylien, rakennusten ja rakennelmien käytön jatkamiseen maanpinnan nousun edetessä.

Asetustyön rinnalla työskenteli paikallisesti laajapohjainen työryhmä, jossa tunnistettiin tarve laajentaa yhteistyö koskemaan yksityisiä suojelualueita sekä koko maailman luonnonperintöaluetta, joka on pääosin päällekkäinen kyseisen suojelualueen kanssa, sekä myös merkittävästi suurempien yksityisten suojelualueiden hoito - ja käyttösuunnittelua, toimenpiteitä ja resurssien kohdentamista.

Tavoitteeksi tunnistettiin luoda yhteishallinto, joka kattaisi maailmanperintöalueen ja myös Natura 2000 -verkostoon kuuluvat yksityiset alueet, rantojensuojeluohjelma-alueen, Mikkeliinsaarten suojelualueen, saariston linnunsuojelualueet, hylkeensuojelualueen sekä tähän kokonaisuuteen rajoittuvat yksityiset ja valtion viereiset yleiset vesialueet, kuitenkin siten, että oikeudellinen vastuu ja toimeksianto ovat erilliset. Tältä osin neuvottelukunnalla olisi koordinoiva tehtävä.

Yhteishallintoa kehitettäisiin vapaaehtoisilla paikallisilla yksityisoikeudellisilla yhteistyösopimuksilla, joissa valtio ja kunnat voisivat olla osapuolina, sekä koordinoimalla toimintaa maailmanperintöhallinnon ja neuvoo-antavan maailmanperintöneuvottelukunnan kanssa. Maailmanperintöneuvottelukunnan osapuolet koostuvat pääosin samoista eturyhmistä, jotka osallistuisivat tässä asetuksessa tarkoitettuun neuvottelukuntaan.

Maailmanperintöön kuuluu myös luonnonsuojelualueeseen rajoittuvia vesialueita, joita ei ole suojeltu lainsäädännöllä. Joiltakin osin määräyksiä on annettu alueellisissa ja kunnallisissa maankäytönsuunnitelmissa ja Natura-päätöksissä. Yhteensovittamisen kannalta on eduksi, että yhteishallinto kattaa laajemman alueen kuin itse luonnonsuojelualue. Jatkotyössä selvitetään, voidaanko Merenkurkun suojelualueen yhteishallinto yhdistää Merenkurkun maailmanperintöneuvottelukuntaan.

Koko aluetta koskevalla yhteisellä hoito - ja käyttösuunnitelmalla voitaisiin tehostaa suunnitteluresurssien käyttöä ja mahdollistaa sidosryhmien osallistuminen prosesseihin heitä motivoivalla tavalla. Jos hoito ja käyttö

voitaisiin suunnitella laajemmalle ja yhtenäisemmälle alueelle, tuloksena olisi todennäköisesti myös luonnonsuojelun kannalta parempi tulos. Yhteistyön ulottaminen sekä yksityisille että valtion suojelualueille mahdollistaa resurssien lähteiden laajentamisen. Toisena etuna ovat tutkimuksen ja seurannan yhteensovittamisesta saatavat hyödyt.

5. Ehdotuksen hallinnolliset ja taloudelliset vaikutukset

Kaikki Merenkurkun perustettavaan luonnonsuojelualueeseen sisältyvät kiinteistöt ja vesialueet ovat valtion omistuksessa ja Metsähallituksen luontopalveluiden hallinnassa ja hoidossa, eikä suojelualueen perustaminen aiheuta erityisiä hallinnollisia vaikutuksia. Toiminnallisena alueyksikkönä toimii Metsähallituksen Rannikon luontopalvelut.

Uusien luonnonsuojelualueiden perustaminen aiheuttaa sekä investointiluonteisia kustannuksia että vuotuisia alueiden hallintaan ja hoitoon liittyviä kuluja. Kertaluonteisia kustannuksia ovat noin 100 000 euron suuruiset maanmittauskustannukset ja alueen hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen noin 120 000 euron kustannukset. Hoito- ja käyttösuunnitelma laadittaisiin samalla kertaa koko Merenkurkun Natura-alueelle eli sekä perustettavalla valtion luonnonsuojelualueelle että aiemmin perustetuille yksityisille luonnonsuojelualueille. Luonnonsuojelulain 57 §:n 2 momentin mukaan Metsähallitus valmistelee ja hyväksyy valtion luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelman. Sitä valmistelussa Metsähallituksen on varmistettava riittävä vuorovaikutus alueen eri käyttäjäryhmien kanssa. Yksityisten luonnonsuojelualueiden osalta hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksyy elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kyseisen pykälän 3 momentin nojalla. Edellytyksenä on, että maanomistaja hyväksyy hoito- ja käyttösuunnitelman omalta osaltaan.

Merenkurkun perustettavalla suojelualueella (Fäliskär ja Västra Norrskär) sijaitsevien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjausvelka edellyttää 115 000 euron vuosittaista rahoitusta kohteiden hoitoon tulevan 10 vuoden ajan. Lisäksi investointikustannuksiin sisältyy eräiden käyttöön soveltumattomien rakennusten purkukustannukset sekä alueen palvelurakenteiden, kuten esimerkiksi Sommarön leiritukikohdan rakentaminen, suojelualueen kehittämiskohteiden satamien, polkujen, tulipaikkojen ja muiden palvelurakenteiden kunnostus- ja rakentamiskustannukset. Kaikkiaan investointikustannukset ovat noin kaksi miljoonaa euroa.

Vuotuisia kustannuksia aiheutuu muun muassa palvelurakenteiden hoidosta, opastuksesta sekä alueiden luonnon ja käytön seurannasta sekä valvonnasta. Näiden kulujen arvioidaan olevan noin 120 000 euroa vuodessa. Investointi- ja vuotuiset ylläpitokulut eivät sisällä hallintokuluja. Kulut katetaan valtiontalouden kehyspäätyksessä hyväksytyjen määrärahojen puitteissa.

Perustettavan neuvottelukunnan kustannuksiin tulisi varata vuosittainen noin 150 000 euron määräraha koordinaattorin palkkakuluihin ja suojelualueen kehittämisen hankkeeseen. Edellä mainitusta summasta käytettäisiin 50.000 euroa Merenkurkun maailmanperintö ry:n rahoituksen vahvistamiseen. Merenkurkun maailmanperintö ry on Metsähallituksen vuonna 2012 yhdessä kaikkien maailmanperintökuntien kanssa perustama yhdistys, joka sovittaa yhteen valtion ja kuntien rahoitusta m.m. yhteistä asiakaspalvelua, koulutusta ja kehittämistoimia varten. Yhdistys vastaa Raippaluodon sillan kupeessa olevan Maailmanperintöportin näyttelystä ja yhdistys vastaa käytännössä myös laajalti luonnonsuojelualueen hanketoiminnasta. Suuntaamalla osa rahoituksesta Metsähallituksen ja alueen kuntien ylläpitämälle yhdistykselle voidaan kustannustehokkaasti hyödyntää olemassa olevaa hankeosaamista ja hakea rahoitusta

eri lähteistä. Yhdistyksen sisällä tulisi myös selvittää tapoja, miten yksityiset tahot voisivat tukea rahallisesti alueen eteen tehtävää toimintaa, esimerkiksi säätiön kautta.

Alueita koskevia metsästysvuokrasopimuksia koskevat muutokset asetusta vastaavaksi aiheuttavat Metsähallituksessa vähäisiä hallinnollisia toimenpiteitä. Näihin voidaan varautua meneillään olevan metsästysvuoden aikana käytävissä sopimusneuvotteluissa, joten asetukseen ei ole tarpeellista kirjata siirtymäaikaa.

6. Voimaantulo

Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan xx.xx.20xx.

LUONNOS

Valtioneuvoston asetus

Merenkurkun luonnonsuojelualueesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään luonnonsuojelulain (9/2023) 46 ja 52 §:n nojalla:

1 §

Luonnonsuojelualueen perustamistarkoitus

Merenkurkun ainutlaatuisen nopean maannousun muodostaman, muuttuvan saaristokokonaisuuden, alueen vedenalaisten ja maaluontotyyppien sekä eliölajien, erityisesti lintulajien ja niiden elinympäristöjen sekä saaristokulttuurin muodostaman kulttuurimaiseman vaalimiseksi ja suojelemiseksi sekä perinteisten luonnonkäyttötapojen jatkumisen turvaamiseksi perustetaan luonnonsuojelulain (9/2023) 46 §:n mukainen Merenkurkun luonnonsuojelualue.

2 §

Sijainti ja rajat

Merenkurkun luonnonsuojelualueeseen kuuluu noin 64589 hehtaaria valtion omistamia alueita, jotka sijaitsevat Korsnäsin, Maalahden, Mustasaaren ja Vöyrin kunnissa sekä Uudenkaarlepyyn ja Vaasan kaupungeissa. Luonnonsuojelualueeseen kuuluvan alueen rajat on merkitty punaisella viivalla, valtion yleiset vesialueet on merkitty vaaleansinisellä värillä ja valtion yksityiset vesialueet tummansinisellä värillä tämän asetuksen liitteinä 1-6 oleviin karttoihin.

3 §

Rauhoitussäännökset

Merenkurkun luonnonsuojelualueella kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 ja 51 §:ssä.

Merenkurkun luonnonsuojelualueella saa rakentaa oikeusvaikutteisen kaavan mukaisesti kalastuskyliksi merkityille alueille sekä muille rakennuspaikoille.

Merenkurkun luonnonsuojelualueella saa entistää ja kunnostaa olemassa olevia rakennuksia, satama- ja muita rakennelmia huomioiden alueen kulttuurihistoriallinen arvo. Tulipalon tai muun syyn vuoksi tuhoutuvan rakennuksen saa korvata vastaavalla uudella rakennuksella kulttuurihistoriallisen maisema-arvon vaalimiseksi.

Merenkurkun luonnonsuojelualueella saa saaristolunnon ja -kulttuurin suojelemiseksi, niihin liittyvien perinteisten luonnonkäyttötapojen turvaamiseksi ja elävän saariston säilyttämiseksi laiduntaa lampaita ja muita laiduneläimiä.

Merenkurkun suojelualueella saa luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 1 kohdan estämättä

1) rakentaa tien Mustasaaren kunnassa Björkön saaren ja Vistanin kylän välille sekä Korsnäsin kunnassa Sävmarintien ja Långbådanin niemen välille;

2) rakentaa Metsähallituksen hyväksymään paikkaan laiturin, mikäli se on välttämätöntä luonnonsuojelualueella sijaitsevan kiinteistön kulkuyhteyksien kannalta;

3) ylläpitää ja kunnostaa ojia luonnonsuojelualueen ulkopuolisten alueiden välttämättömiä kuivatustarpeita varten.

Merenkurkun luonnonsuojelualueella saa luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 2 kohdan estämättä ylläpitää ruoppaamalla vakiintuneessa käytössä olevien veneväylien ja satamien syvyyttä sekä ruopata syväväylän Mustasaaren kunnan Södra Vallgrundin kylässä sijaitsevaan Bredskäretin satamaan.

Merenkurkun luonnonsuojelualueella on sallittu maanpuolustuksen kannalta tarpeellisten toimintaedellytyksien kehittäminen sekä maanpuolustuksen harjoitus- ja koulutustoiminta vesialueella.

Merenkurkun luonnonsuojelualueella saa luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetyn estämättä:

1) metsästää hirveä, jänistä, metsäaurista, kanadanmajavaa, mäyrää, rusakkoa, valkohäntäpeuraa ja villisikaa metsästyslain (615/1993) mukaisesti, lukuun ottamatta Vöyrin kunnassa sijaitsevaa Söderskatanin (liitekartta 7) ja

Mustasaaren kunnassa sijaitsevaa Sommarön (liitekartta 8) alueita, joissa hirvieläinten ja villisian ajo on sallittua metsästyksen yhteydessä;

2) metsästää fasaania, heinäisorsaa, kanadanhanhea, merihanhea, sepelkyyhkyä, tavia ja telkkää metsästyslain mukaisesti lukuun ottamatta kohdassa 1 tarkoitettuja alueita;

3) metsästää harmaahyljettä ja itämerennorppaa luonnonsuojelualueeseen sisältyvillä yleisillä vesialueilla metsästyslain 7 §:n ja 10 §:n mukaisesti ja valtion yksityisillä Norrskärin ja Storskärin vesialueilla metsästyslain 10 §:n mukaisesti;

4) luonnonsuojelulain 50 §:n 3 momentin mukaisesti pyydystää ja tappaa minkkiä ja supikoiraa noudattaen metsästyslain 7 luvussa säädettyä;

5) metsästää kettua, kärppää ja näätä lukuun ottamatta ulkosaaristossa 15.4.–15.8. välistä aikaa ja muualla 15.4.–1.8. välistä aikaa ja noudattaen metsästyslain 7 luvussa säädettyä.

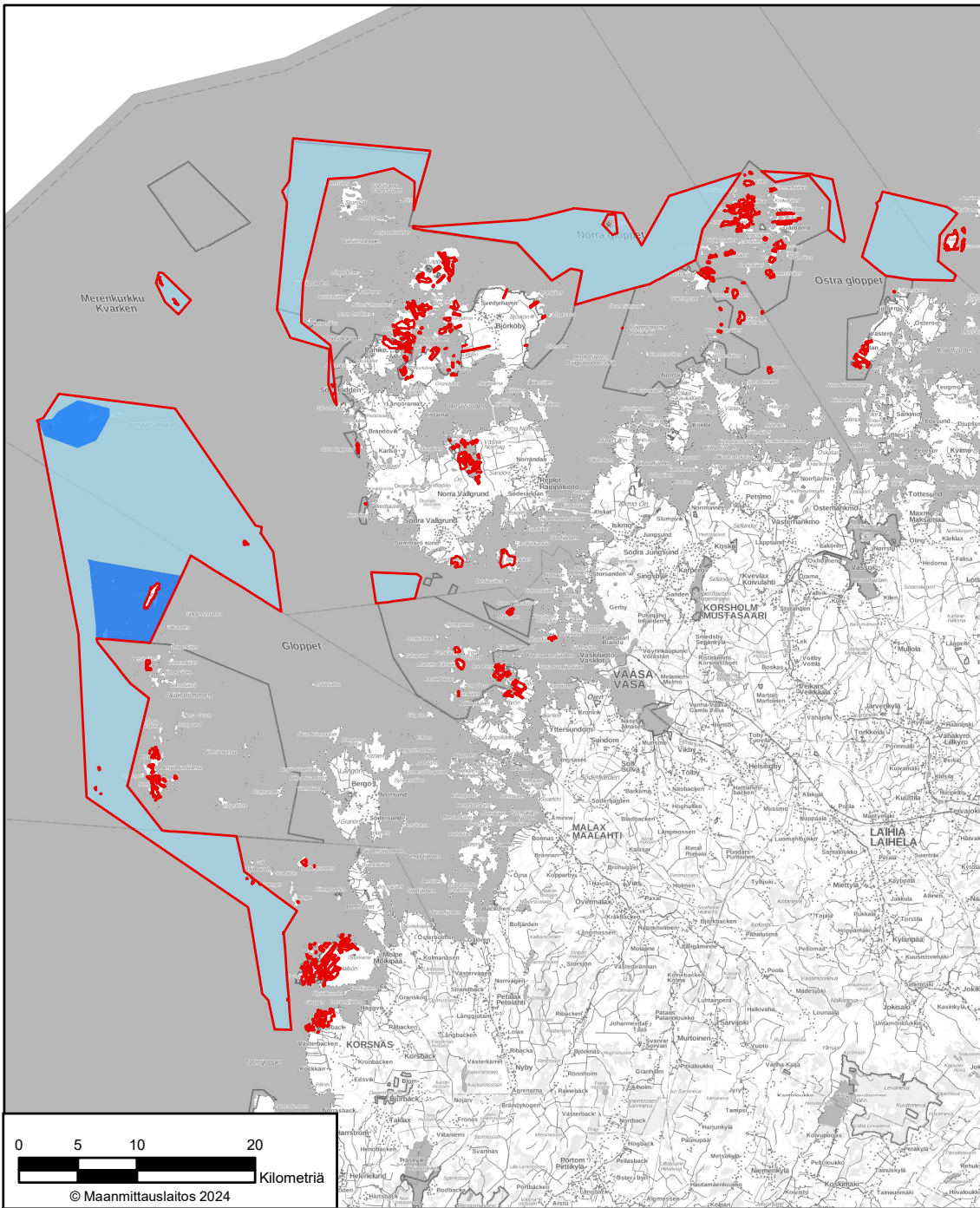
Merenkurkun luonnonsuojelualueella saa metsästyslainsäädännön mukaisesti tappaa variksia ja tappaa sellaisia harmaalokkiyksilöitä, jotka aiheuttavat merkittävää haittaa muille lintulajeille sekä Metsähallituksen luvalla ryhtyä toimenpiteisiin merimetson kannan sääntelemiseksi.

4 §

Neuvottelukunta

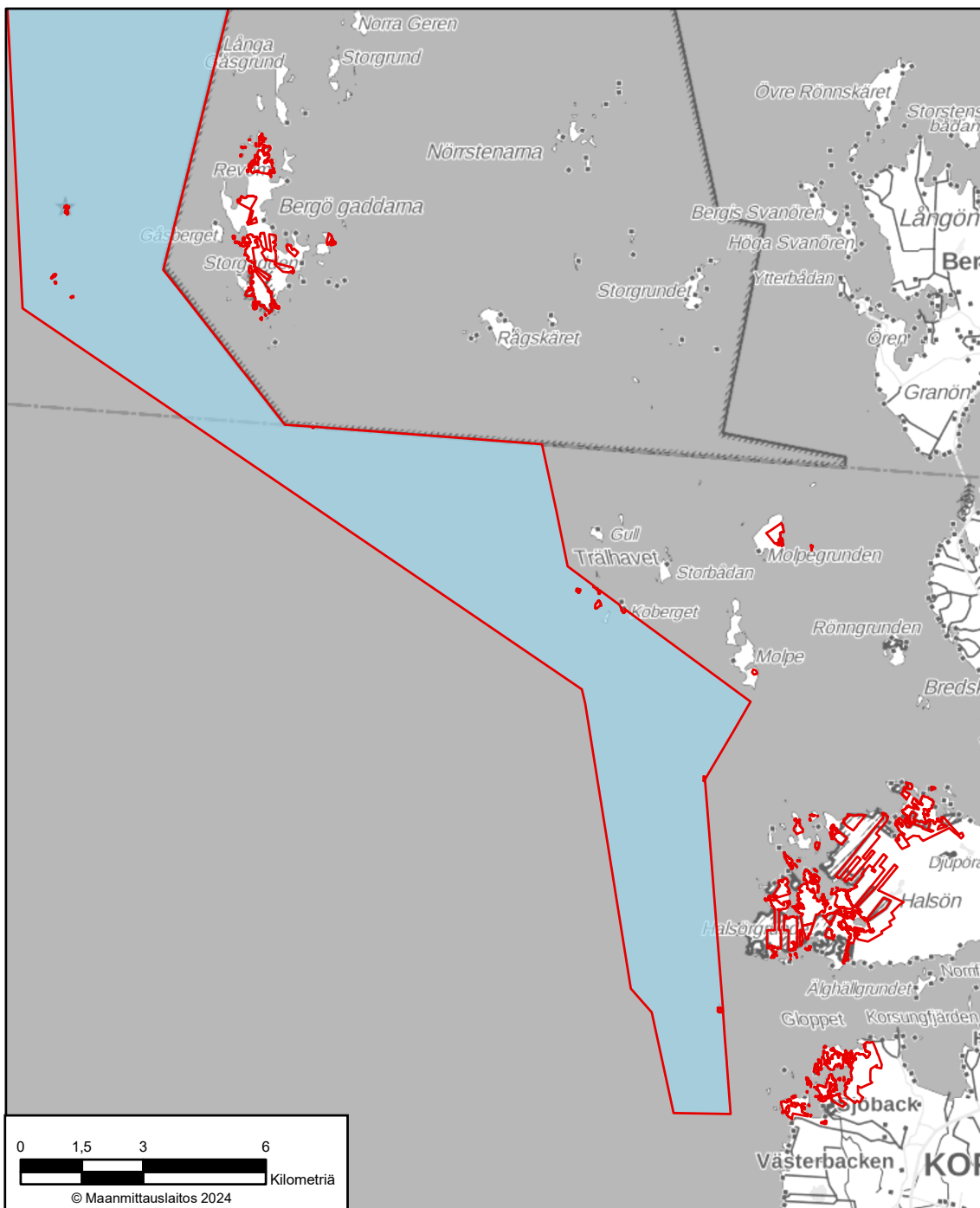
Merenkurkun luonnonsuojelualueen hoitoon ja käyttöön liittyvissä kysymyksissä voidaan Metsähallituksen avuksi asettaa neuvottelukunta neljäksi vuodeksi kerrallaan. Metsähallitus kutsuu neuvottelukuntaan riittävän edustuksen alueen käyttöön ja suojeluun vaikuttavista keskeisistä valtion ja kuntien viranomaisista, tutkimuslaitoksista ja järjestöistä sekä elinkeinon harjoittajien, metsästäjien, kalastajien, asukkaiden, luonnonsuojelun sekä virkistykseen ja vapaa-ajan edustajista. Neuvottelukunta osallistuu alueen hoito- ja käyttösuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen, tukee sen toteutumista, edistää osaltaan aluetta koskevia tutkimus- ja kehittämishankkeita ja seuraa aluetta koskevaa tutkimusta. Neuvottelukunta tekee tarvittaessa esityksiä tämän asetuksen, erityisesti metsästäystä, kalastusta, rakennuksia ja veneväyliä koskevien, säännösten muuttamisesta sekä hoito- ja käyttösuunnitelman, järjestyssäännön ja muun vastaavan ohjeistuksen päivittämisestä. Metsähallitus ja ympäristöministeriö toimivat neuvottelukunnan asiantuntijajäseninä.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

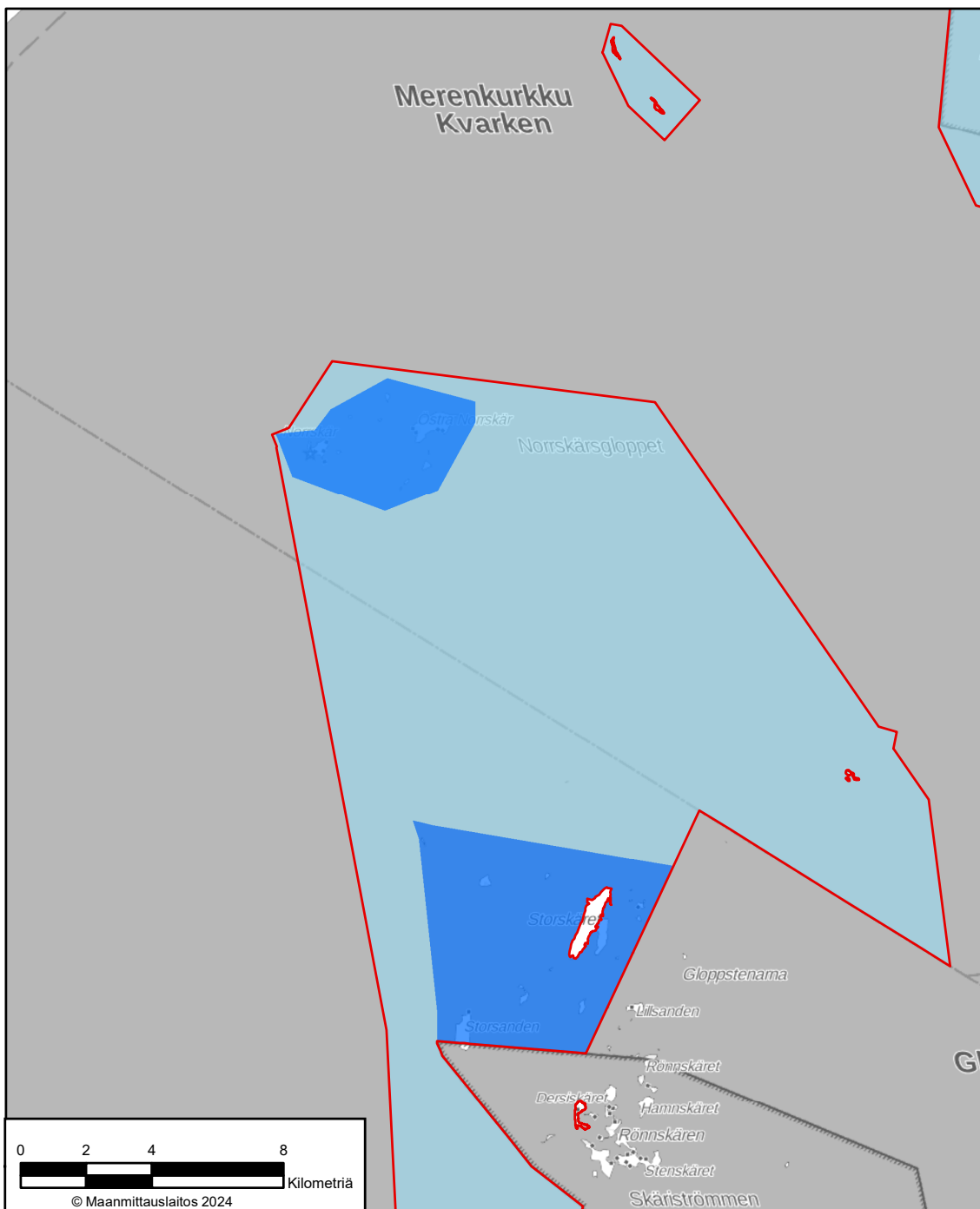
LIITE 1 MERENKURKUN LUONNONSUOJELUALUE Korsnäs, Maalahti, Mustasaari, Uusikaarlepyy, Vaasa, Vöyri

- Valtion yleiset vesialueet
- Valtion yksityiset vesialueet

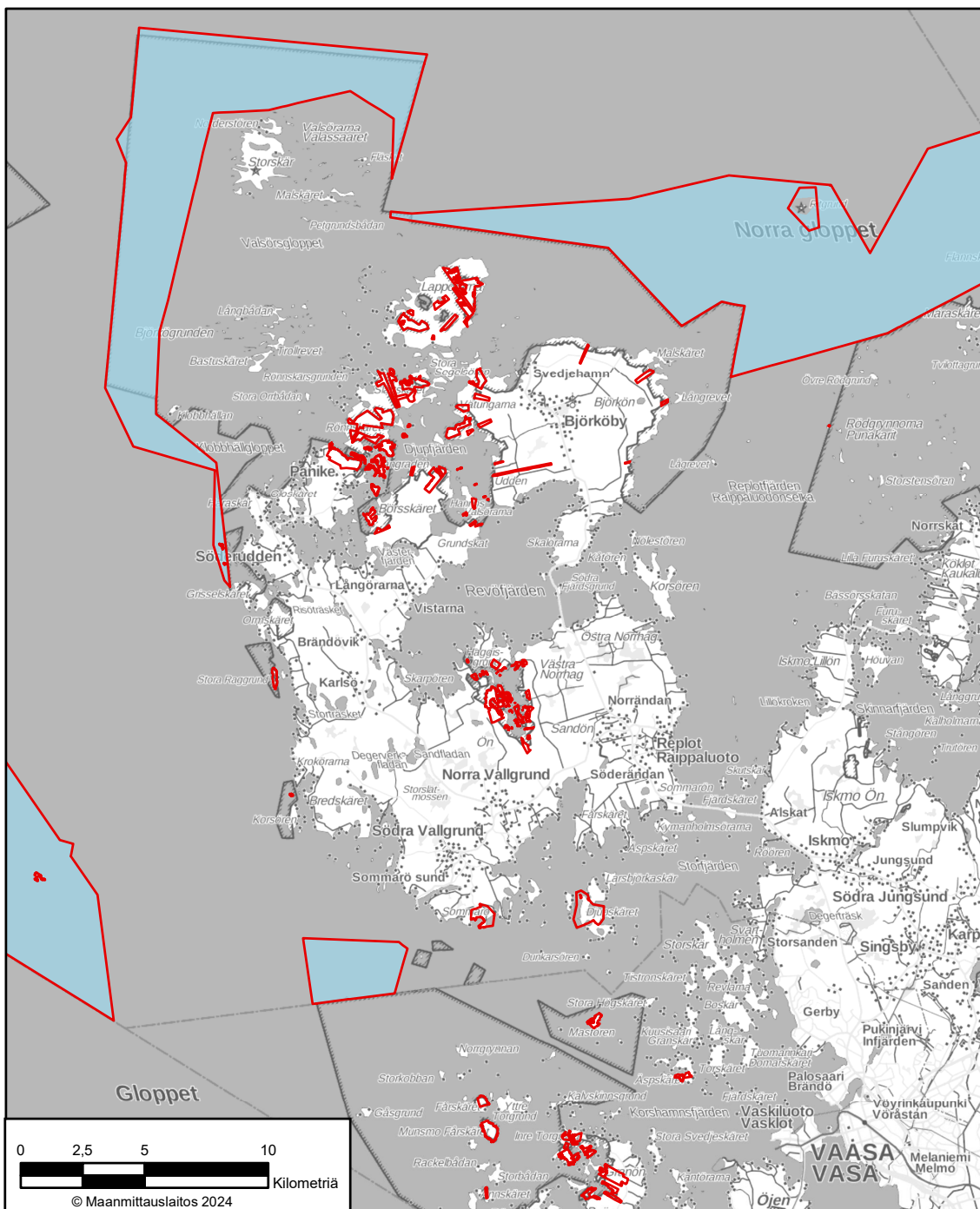
LIITE 2 MERENKURKUN LUONNONSUOJELUALUE
 Korsnäs, Maalahti, Mustasaari, Uusikaarlepyy, Vaasa, Vöyri

- Valtion yleiset vesialueet
- Valtion yksityiset vesialueet

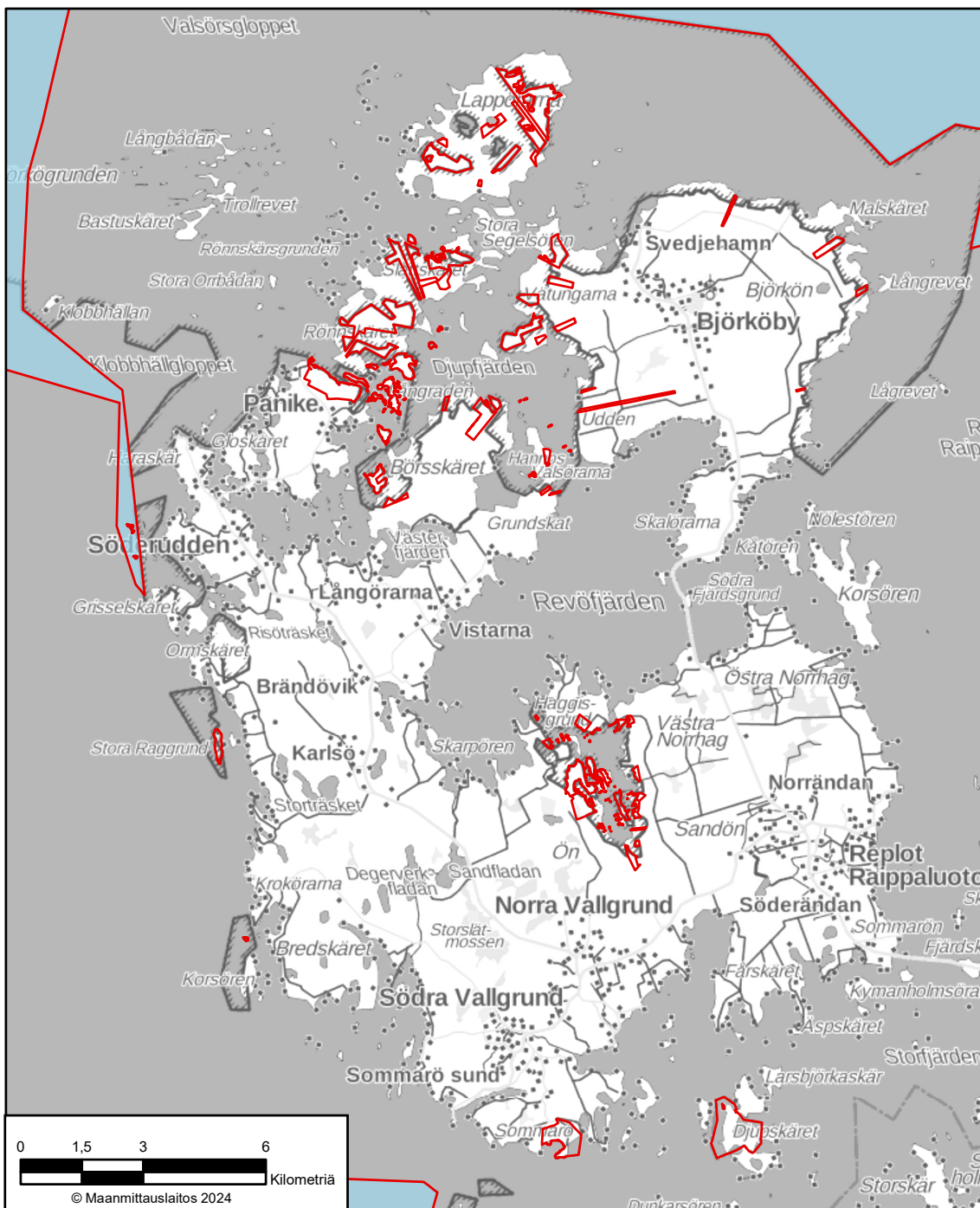
LIITE 3 MERENKURKUN LUONNONSUOJELUALUE
 Korsnäs, Maalahti, Mustasaari, Uusikaarlepyy, Vaasa, Vöyri

- Valtion yleiset vesialueet
- Valtion yksityiset vesialueet

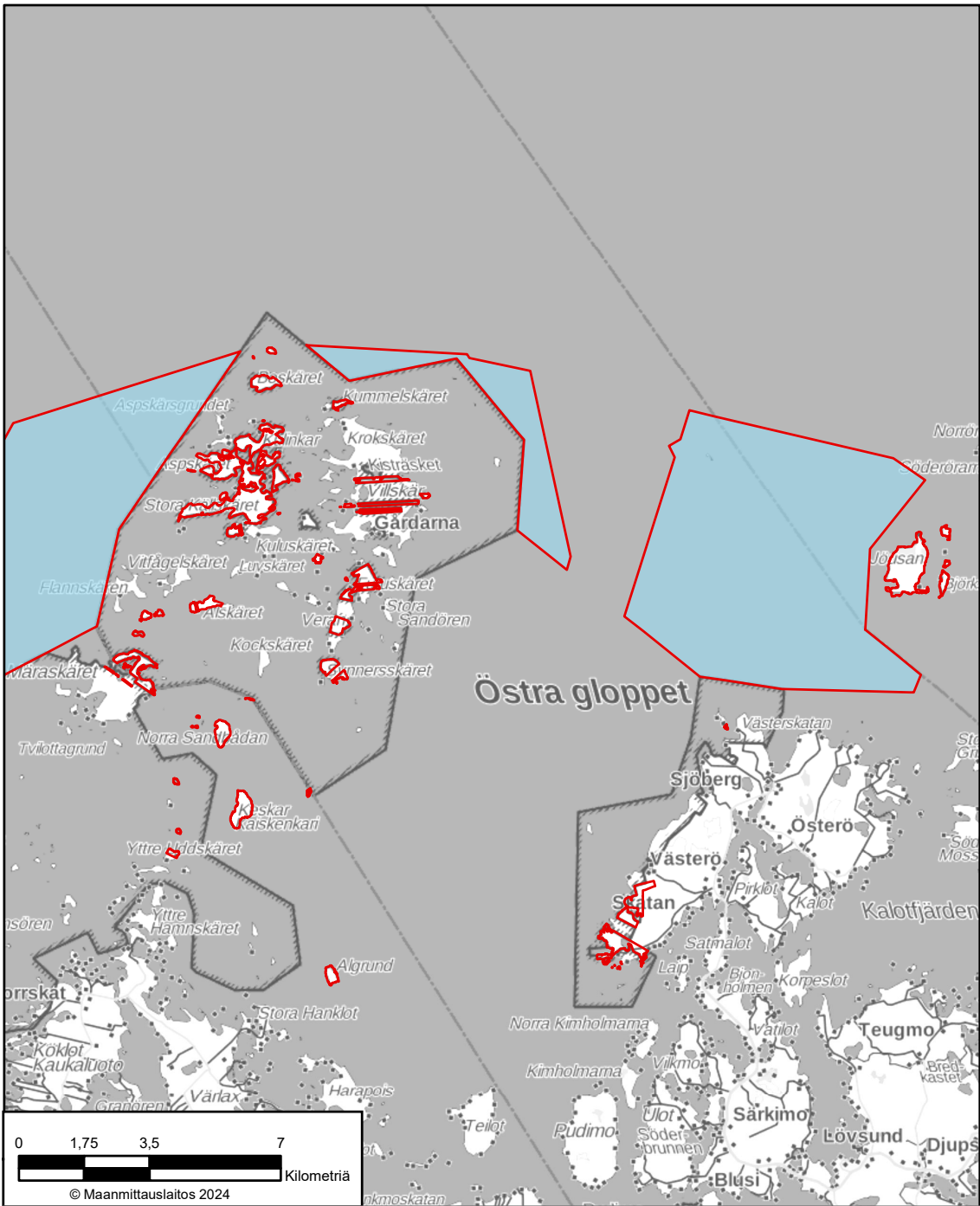
LIITE 4 MERENKURKUN LUONNONSUOJELUALUE
Korsnäs, Maalahti, Mustasaari, Uusikaarlepyy, Vaasa, Vöyri

- Valtion yleiset vesialueet
- Valtion yksityiset vesialueet

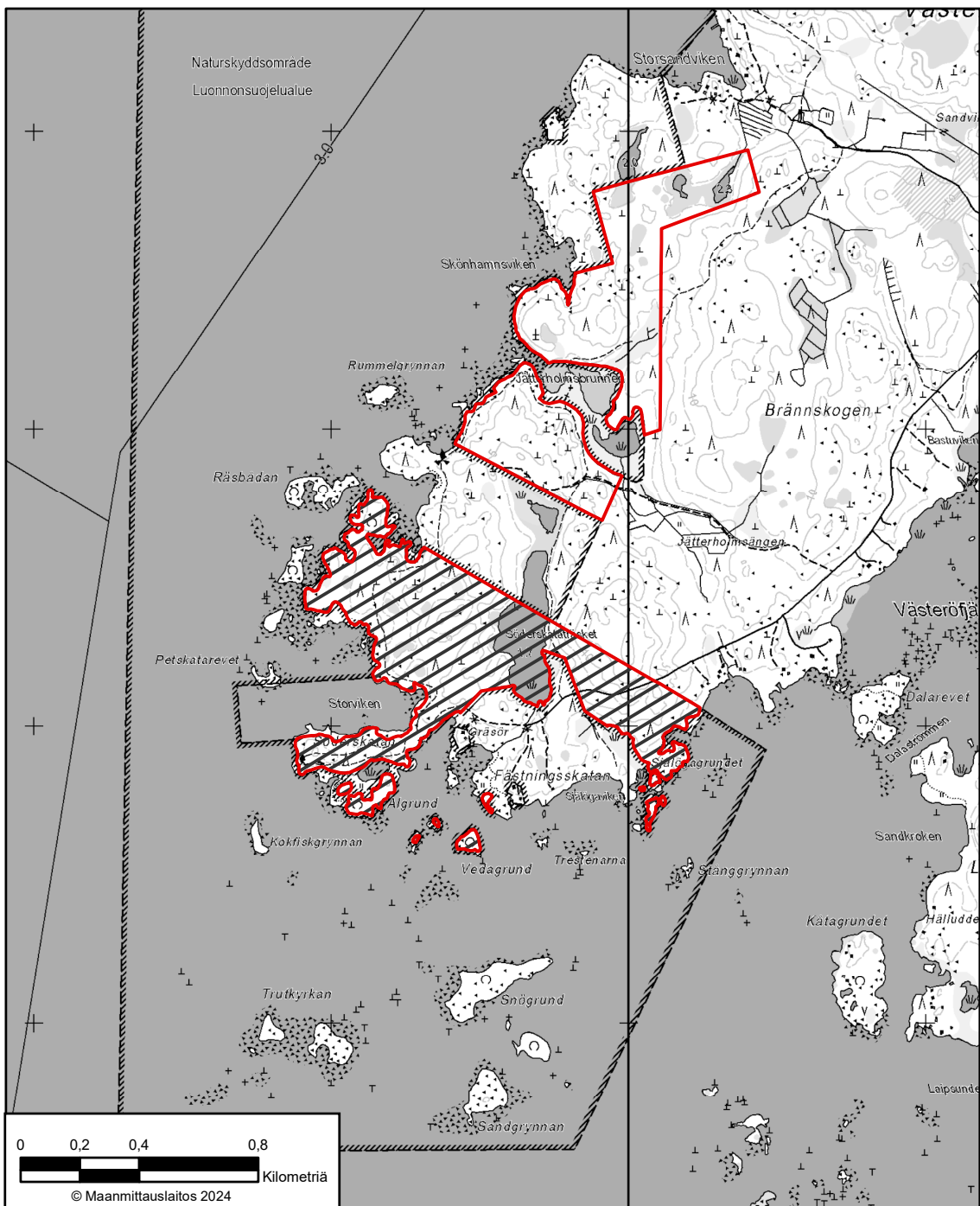
LIITE 5 MERENKURKUN LUONNONSUOJELUALUE
Korsnäs, Maalahti, Mustasaari, Uusikaarlepyy, Vaasa, Vöyri

- Valtion yleiset vesialueet
- Valtion yksityiset vesialueet

LIITE 6 MERENKURKUN LUONNONSUOJELUALUE
 Korsnäs, Maalahti, Mustasaari, Uusikaarlepyy, Vaasa, Vöyri

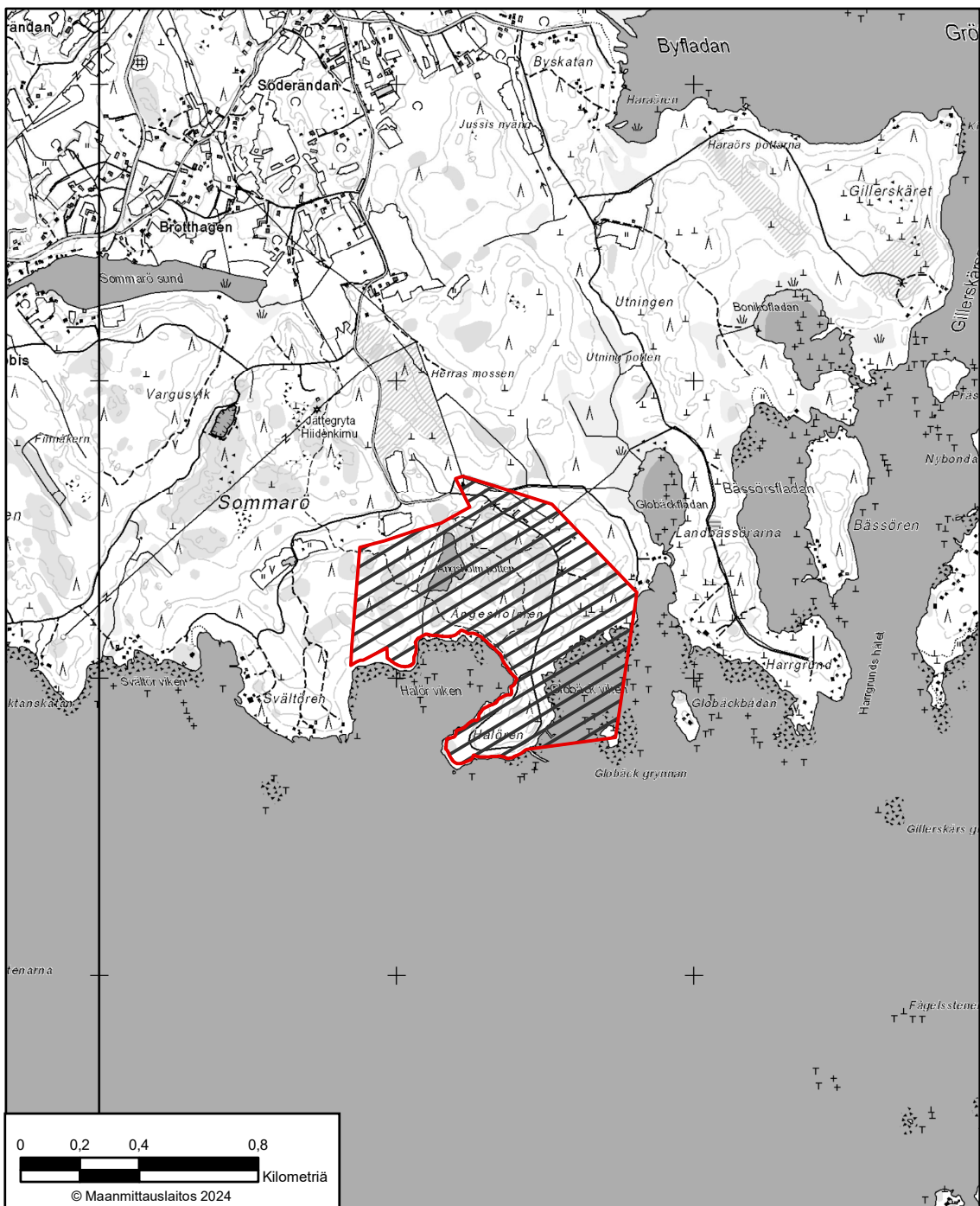
- Valtion yleiset vesialueet
- Valtion yksityiset vesialueet

LIITE 7 MERENKURKUN LUONNONSUOJELUALUE Vöyri, Söderskatan

Hirvieläinten ja villisian ajaminen on sallittu metsästyksen yhteydessä asetuksen 3 §:n 8 mom. 1 kohdan mukaisesti

LIITE 8 MERENKURKUN LUONNONSUOJELUALUE
Mustasaari, Sommarö

Hirvieläinten ja villisian ajaminen on sallittu metsästyksen yhteydessä asetuksen 3 §:n 8 mom. 1 kohdan mukaisesti